

VANTAANJOEN VARREN MAISEMAN JA KASVILLISUUDEN HOITO- JA KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2006–2015

Julkaisija	Helsingin kaupungin rakennusvirasto
Teksti ja kuvat	Ramboll Finland Oy (tai erikseen mainittu)
Toimitus	Tomas Palmgren, Ramboll Finland Oy
Taitto	Ramboll Finland Oy
Tulostus	Kopio Niini Oy, Helsinki 2005
ISBN	952-473-413-3
ISSN	1238-9579
Määrä	50 kpl

Tekijä(t) Ulla Loukkaanhuhta, Pia Rönholm, Petra Tammisto, Piia Koski	
Julkaisun yhdyshenkilö rakennusvirastossa Tomas Palmgren	
Nimeke Vantaanjoen varren maiseman ja kasvillisuuden hoito- ja kehittämissuunnitelma 2006–2015	Mistä julkaisua saa (henkilö ja huone)
Sarjan nimeke Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2005:2 / Katu- ja puisto-osasto	
Sarjanumero	Julkaisuaika 2005
Sivuja 75	Liitteitä 5
ISBN 952-473-413-3	ISSN 1238-9579
Kieli koko teos suomi	Yhteenveto suomi
Tiivistelmä Suunnittelualue käsittää Vantaanjoen varren Helsingin puoleiset viheralueet Kuninkaantammenpuiston ja Kehä I:n välisellä alueella. Suunnittelualueen pituus on noin 8,3 km ja pinta-ala noin 16 hehtaaria. Hoito- ja kehittämissuunnitelma on laadittu joen varren maiseman ja virkistyskäytön kehittämiseksi sekä ohjaamaan kasvillisuuden hoidon toteuttamista kymmenvuotiskaudella 2006–2015. Vantaanjoen varsi on osa valtakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta ja Vantaanjoen laakson historiallista kulttuurimaisemaa. Alue on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja luonnonsuojelullisesti arvokas ja sijaitsee tiiviin kaupunkirakenteen tuntumassa. Joen varren ja Keskuspuiston pohjoisosan alueella on paljon ulkoiluun ja virkistykseen liittyvää käyttöä. Maankäytön tiivistyessä käyttöpaineet ovat lisääntymässä. Laaditun suunnitelman tavoitteena on ollut sovittaa yhteen joen varren virkistyskäytölliset, maisemalliset ja ekologiset tavoitteet. Työ on laadittu Helsingin kaupungin rakennusviraston katu- ja puisto-osaston tilauksesta Ramboll Finland Oy:ssä. Alueeseen on tutustuttu useilla maastokäynneillä syys- ja lokakuussa 2004. Suunnitelman laadinta perustuu pohjoisen suurpiirin läntisten ja pohjoisten osien viheraluesuunnitelmaan vuosille 2004–2013. Muina keskeisinä lähtötietoina ovat olleet ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän tiedot, maankäytön suunnitelmat sekä alueelle laaditut aiemmat suunnitelmat ja selvitykset. Työtä esiteltiin Keskuspuistotyöryhmälle 26.1.2005. Suunnitelman laadinnasta on tiedotettu alueen asukasyhdistyksille. Alueen ominaispiirteitä ovat avoin viljelysmaisema ja sitä rajaavat reunat, monipuolinen reitistö ja rantavyöhykkeen monimuotoisuus. Ongelmia ovat kulutus, lehtomaisten alueiden kuusettuminen, jokinäkymien umpeutuminen sekä paikoin puuston huonokuntoisuus, alueiden hoitamattomuus ja toiminnallisten alueiden sopimattomuus maisemaan. Penkit ja roskakorit ovat huonokuntoisia ja niitä on vähän. Alue jaettiin kolmeen osa-alueeseen, joille kullekin asetettiin tavoitteet, ohjeistettiin kasvillisuuden ja maiseman hoito sekä annettiin toimenpide- ja kehittämissuosituksen. Tavoitteiksi asetettiin arvokaiden kasvillisuus- ja luontoarvojen säilyttäminen, luonnon monimuotoisuuden edistäminen, jokinäkymien ylläpitäminen sekä muutamien uusien näkymien avaaminen, kulun ohjaaminen ja levähdyspaikkojen lisääminen. Toimenpiteet on esitetty suunnitelmakartalla ja selostuksessa. Niittyjen hoito ohjeistettiin luokittain hoitotavoitteiden ja toimenpiteiden perusteella. Niittyjen luokitus on esitetty erillisellä kartalla. Suunnitelmakartat ja kuviokohtainen inventointi ovat raportin liitteinä. Toimenpiteet on jaettu vuosittain tehtäviin hoitotoimenpiteisiin ja kunnostustoimenpiteisiin, jotka on jaksotettu tehtäviksi kymmenen vuoden aikana ja jaettu kolmeen kiireellisyysluokkaan. Toimenpiteiden suuntaa antavat, alustavat kustannusarviot on laskettu. Ehdotettujen toimenpiteiden kokonaiskustannusarvio on noin 203 000 €. Jatkosuunnittelussa huomioitavat asiat ja tavoitteet on kirjattu selostukseen. Metsän- ja luonnonhoitoa koskevat erityiset tavoitteet seuraaville hoitojaksoille on kirjattu kuviokohtaiseen inventointiin.	
Avainsanat Vantaanjoen varsi, kulttuurimaisema, luonnonhoito, puisto, metsä, niitty, suojelualue	
UDK	

Vantaanjoen varren maiseman ja kasvillisuuden hoito- ja kehittämis- suunnitelma 2006–2015

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisuja 2005:2 / Katu- ja puisto-osasto
ISBN 952-473-413-3
ISSN 1238-9579

Ramboll Finland Oy

Sisällys

JOHDANTO	5
1 TYÖN TAVOITTEET, SISÄLTÖ JA LÄHTÖKOHDAT	7
1.1 SUUNNITTELUALUEEN SIJAINTI, RAJAUS JA PINTA-ALA	7
1.2 TYÖN TAVOITTEET	8
1.3 SUUNNITELMAN SISÄLTÖ JA OSA-ALUEET	8
1.4 PROJEKTIORGANISAATIO JA VUOROVAIKUTUS	10
1.5 LÄHTÖKOHDAT.....	10
2 SUUNNITTELUALUEEN NYKYTILANTEEN YLEISKUVAUS JA ANALYYSI.....	11
2.1 ALUEEN OMAISPIIRTEET	11
2.2 KAAVOITUS	16
2.3 SUOJELUKOhteet JA ERITYISALUEET.....	18
2.4 VIHERALUEVERKOSTO JA REITIT.....	19
2.5 NYKYISET TOIMINNOT JA PALVELUT.....	20
2.6 HOITO JA YLLÄPITO	22
3 KOKO ALUETTA KOSKEVAT YLEISET OHJEET.....	25
3.1 NIITYT	25
3.2 METSÄT	30
3.3 MUUT TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	33
3.4 MAISEMALLISET SUOSITUKSET.....	35
3.5 HOITOTASON MUUTOKSET	39
3.6 TOIMENPITEIDEN KIIREELLISYYS JA VAIHEISTAMINEN	40
4 LUONNONMAISEMA-ALUE	41
4.1 ALUEEN RAJAUS.....	41
4.2 ERITYISPIIRTEET	41
4.3 ERITYISTAVOITTEET	44
4.4 TARKENNUKSET YLEISIIN HOITO-OHJEISIIN.....	45
5 KULTTUURIMAISEMA-ALUE	49
5.1 ALUEEN RAJAUS.....	49
5.2 ALUEEN ERITYISPIIRTEET	49
5.3 ERITYISTAVOITTEET	52
5.4 TARKENNUKSET YLEISIIN HOITO-OHJEISIIN.....	53
6 PUISTOMAINEN ALUE	59
6.1 ALUEEN RAJAUS.....	59
6.2 ALUEEN ERITYISPIIRTEET	59
6.3 ERITYISET TAVOITTEET	63
6.4 TARKENNUKSET YLEISIIN OHJEISIIN.....	64
7 SUUNNITELMAN TOTEUTTAMISEN KUSTANNUSARVIO.....	68
7.1 VUOSITTAISET HOITOTOIMENPITEET	68
7.2 ALKUHOITO JA METSÄNHOIDON ERITYISET TOIMENPITEET	68
7.3 ARVIO EHDOTETTujen RAKENTEIDEN JA MUIDEN TOIMENPITEIDEN KUSTANNUKSISTA.....	68
7.4 YHTEENVETO KOKO SUUNNITELMAN KUSTANNUKSISTA.....	69
LÄHTÖTIEDOT	71

LIITTEET.....	75
LIITE 1A SUUNNITELMAKARTTA, OSA 1.....	75
LIITE 1B SUUNNITELMAKARTTA, OSA 2.....	75
LIITE 2A NIITYJEN LUOKITUSKARTTA, OSA 1	75
LIITE 2B NIITYJEN LUOKITUSKARTTA, OSA 2	75
LIITE 3 KUVIOKOHTAINEN INVENTOINTI	75

Johdanto

Vantaanjoen varren maiseman ja kasvillisuuden hoito- ja kehittämissuunnitelma on laadittu suunnittelualueen joen varren kehittämiseksi kokonaisuutena sekä ohjaamaan kasvillisuuden hoidon toteuttamista kymmenvuotiskaudella 2006–2015. Suunnittelutyö on ohjelmoitu pohjoisen suurpiirin läntisten ja pohjoisten osien viheraluesuunnitelmassa vuosille 2004–2013 kiireellisenä suunnitteluhankkeena. Suunnitelma on laadittu syksyn 2004 ja kevään 2005 aikana.

Vantaanjoen varsi on osa Vantaanjoen laakson historiallista kulttuurimaisemaa. Alue on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja luonnonsuojelullisesti arvokas ja sijaitsee tiiviin kaupunkirakenteen tuntumassa. Joen varsi on myös vesistönsuojelun kannalta tärkeää suojavyöhykettä. Alueen kokonaisuuden muodostavat Helsingin vanhimpaan viljelyalueeseen kuuluvat hoidetut maisemapellot, peltoja rajaavat metsät (Keskuspuisto) ja Vantaanjoen varsi rantalehtoineen.

Joen varren ja Keskuspuiston pohjoisosan alueella on paljon ulkoiluun ja virkistykseen liittyvää käyttöä, ja alueelle kohdistuvat käyttöpaineet ovat lisääntymässä. Vantaan puolelle heti joen varren tuntumaan on rakennettu laajoja uusia asuinalueita. Myös Helsingin puolen maankäyttöä on suunniteltu tiivistettäväksi. Haltialan ja Keskuspuiston pohjoisosan virkistyskäytön ja toimintojen kehittämisestä on laadittu suunnitelmat. Mikäli kartanon ja tilojen kävijämäärät kasvavat, myös ulkoilualueiden kulutus ja käyttöpaineet lisääntyvät.

Reunavyöhykkeet ovat paitsi ekologisesti ja toiminnallisesti myös maisemallisesti tärkeitä. Peltoalueiden ja Keskuspuiston metsän raja on vakiintunut jo 1800-luvulla. Joen varren reunavyöhyke on pohjoisinta osaa lukuun ottamatta ollut nykyistä avoimempi. Nykyisellään kasvillisuus on paikoin kasvanut niin tiheäksi, että näkymät vesistölle ovat umpeutuneet.

Laaditun hoito- ja kehittämissuunnitelman tavoitteena on ollut sovittaa yhteen joen varren virkistyskäytön parantaminen ja rantavyöhykkeen maisemalliset, ekologiset ja vesiensuojelliset tavoitteet arvokkaaseen kulttuuriympäristöön soveltuvalla tavalla.

1 Työn tavoitteet, sisältö ja lähtökohdat

1.1 Suunnittelualueen sijainti, rajausta ja pinta-ala

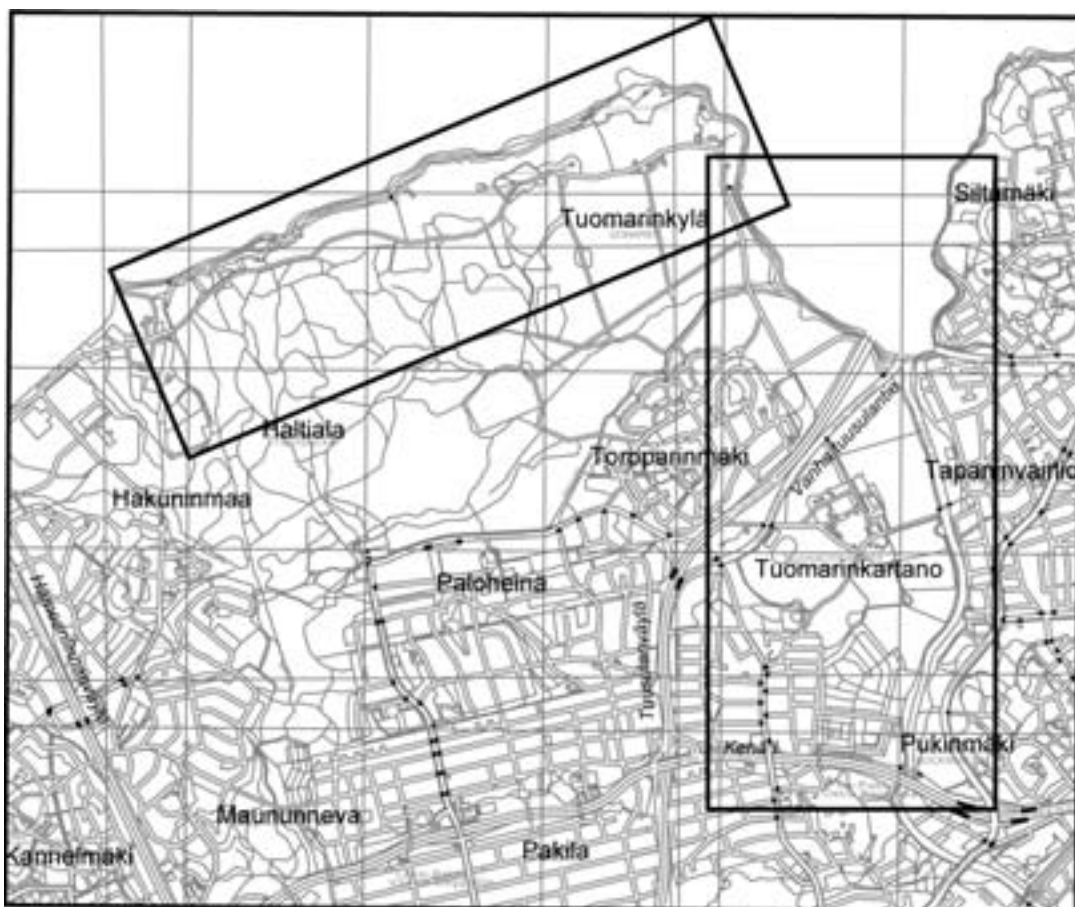
Suunnittelualueena ovat Vantaanjoen varren Helsingin puoleiset alueet Kuninkaantammenpuiston ja Kehä I:n välisellä alueella. Suunnittelualueen pituus on noin 8,3 km ja pinta-ala noin 16 hehtaaria. Suunnittelualue käsittää rakennusviraston katu- ja puisto-osaston hallinnoimat viheralueet rannan ja reitin välisellä alueella. Toimenpiteitä ja maisemallisia suosituksia on esitetty paikoin myös laajempaa aluetta koskien.

Osa joenvarren lähialueesta on luonnonsuojelualueita (Pitkäkoski ja Ruutinkoski). Näille alueille on laadittu erilliset hoito- ja käyttösuunnitelmat. Suunnitelmat on tarkistettu vuonna 2005 ympäristökeskuksen toimesta.

Joenvarressa sijaitsevat uimarannat, muutamat kenttäalueet ja joen länsipuolen ulkoilureitti välillä Haltiata - Kehä I ovat liikuntaviraston ylläpitämiä. Uimaranta- ja kenttäalueita ei ole sisällytetty hoitosuunnitelmaan, mutta niiden kehittämiseksi on annettu muutamia maisemallisia suosituksia.

Suunnittelualueen joen etelä- ja länsipuoliset viheralueet kuuluvat pohjoiseen suurpiiriin, itäpuoliset alueet koilliseen suurpiiriin.

Suunnittelualue on osa Helsingin yleiskaavassa 2002 määriteltyä Helsingipuistoa, jonka yleissuunnittelu on tehty kaupunkisuunnitteluvirastossa vuosina 2004–2006.

Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti

1.2 Työn tavoitteet

Suunnittelualan ominaisuuksien ja arvojen sekä alueen laajuuden ja keskeisen sijainnin takia alueen hoitoon ja kehittämiseen kohdistuu monipuolisia tavoitteita. Keskeistä on virkistysellisten ja ekologisten tavoitteiden sovittaminen arvokkaan kulttuuriympäristön ylläpitoa koskeviin tavoitteisiin. Kaupungin kestävä kehityksen toimintaohjelman yhtenä päätavoitteena on turvata Helsingin luonnon monimuotoisuus.

1.2.1 Toiminnalliset ja virkistyselliset tavoitteet

Alue toimii tuhansien ihmisten lähivirkistysalueena ja on satojen tuhansien ulottuvilla päiväretki- ja viikonloppukohteena. Yleisesti ottaen asukkaat ovat olleet tyytyväisiä viheralueisiin, mutta kokevat uhkana alueiden roskaantumisen ja kulumisen lisääntyneen käytön myötä.

Virkistyskäytöllisenä tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja monimuotoinen ulkoilu ympäristö, joka tarjoaa aktiviteetteja ja elämyksiä vuoden eri aikoina. Yhtenä tavoitteena on joen äärelle pääsyn helpottaminen ja joen virkistyskäytön parantaminen niin, että se kuluttaa mahdollisimman vähän rantavyöhykettä.

1.2.2 Maisemalliset tavoitteet

Maisemallisia tavoitteita ovat jokiuoman esiintuominen, nykyisten avoimien alueiden ja näkymien ylläpitäminen sekä uusien näkymien avaaminen harkittuihin paikkoihin, niittymäisten alueiden ilmeen kohentaminen keskeisillä alueilla sekä alueen kulttuurihistorian esille tuominen ja korostaminen maisemallisin keinoin.

Maiseman monimuotoisuuden kannalta on tärkeää säilyttää viheralueiden luonto monipuolisena ja estää jokimaiseman umpeen kasvaminen. Avoimien maisematilojen säilyttäminen on tärkeää maiseman hengittävyyden ja kulttuurihistoriallisten syiden kannalta. Myös virkistyskäytön, elämyksellisyyden ja hahmottamisen kannalta alueiden monimuotoisuus, tilallinen vaihtelevuus ja näkymät ovat tärkeitä.

1.2.3 Monimuotoisuus, luontoarvot ja vesiensuojelulliset tavoitteet

Tärkeitä ekologisia tavoitteita ovat luonnonalueiden monimuotoisuus, harvinaisten biotooppien ja kasvilajien olosuhteiden turvaaminen, eläimistön liikkumisreittien sekä suoja- ja ruokapaikkojen säilyttäminen sekä virkistyskäytön ohjaaminen.

Vesiensuojelullisia tavoitteita ovat ravinteiden huuhtoutumisen estäminen pelloilta jokeen sekä pitkällä tähtäimellä veden laadun ja ekologisen monimuotoisuuden parantaminen.

1.3 Suunnitelman sisältö ja osa-alueet

Hoito- ja kehittämissuunnitelmassa on määritelty kasvillisuuden ja maiseman hoidon tavoitteet ja toimenpiteet sekä ehdotettu toimenpiteitä virkistyskäytön parantamiseksi. Lisäksi suunnitelmassa on annettu maisemallisia suosituksia kohdealueeseen rajautuvia alueita ja reunavyöhykkeitä koskien. Koko aluetta koskevat yleiset ohjeet ja toimenpidesuositukset on kuvattu luvussa 3.

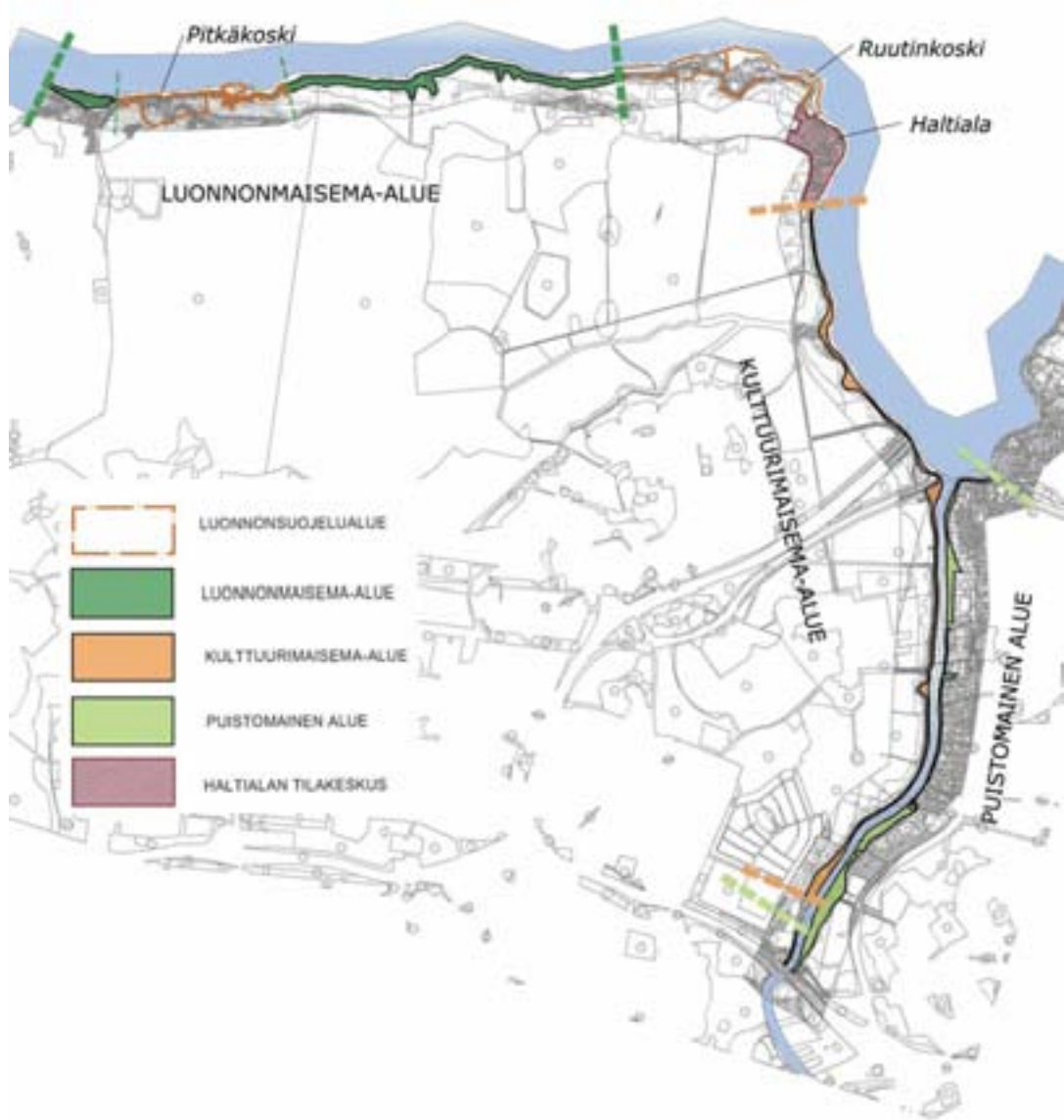
Suunnitteluala on jaettu topografian, maisemallisten ominaispiirteiden, luonnonolosuhteiden ja ympäröivän maankäytön perusteella kolmeen osa-alueeseen:

- lehtomaiseen **luonnonmaisema-alueeseen** suunnittelualan pohjoisosassa
- pensaikkoiseen ja puoliavoimeen Tuomarinkylän peltoihin rajautuvaan **kulttuuri-maisema-alueeseen** joen länsirannalla Haltialasta etelään sekä
- itärannan lähes avoimeen **puistomaiseen alueeseen**.

Osa-alueiden erityispiirteet sekä alueiden hoitoa koskevat erityistavoitteet ja tarkennukset yleisiin hoito-ohjeisiin on kuvattu osa-alueittain luvuissa 4-6.

Suunnitellut toimenpiteet on esitetty suunnitelmakartoilla ja niittytyyppien aluerajat erillisillä niittytyyppikartoilla (Liitteet 1a, 1b, 2a ja 2b).

Suunnittelualueen nykytilanteen yleispiirteinen analyysi on luvussa 2. Kuviokohtainen luonto- ja maisemainventointi on raportin liitteenä (Liite 3). Kuvioiden rajausta on esitetty suunnitelmakartoilla.

Kuva 2. Osa-alueet

1.4 Projektiorganisaatio ja vuorovaikutus

Suunnittelutyötä on ohjannut rakennusviraston katu- ja puisto-osaston ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet Heli Laurinen (31.10.2004 asti), Tomas Palmgren ja Tuuli Ylikotila. Heli Laurisen äitiyslomansijaisena työtä on jatkanut Virpi Vertainen 9.11.2004 lähtien. Laurinen toimi hankkeen vetäjänä ja ohjausryhmän puheenjohtajana 31.10.2004 asti, minkä jälkeen vetäjänä on toiminut Tomas Palmgren. Lisäksi asiantuntijoina projektityöskentelyyn ovat osallistuneet Ritva Keko, Päivi Islander, Maija Lehtinen-Ranta, Tauno Immonen ja Timo Virtanen katu- ja puisto-osastolta, Antti Niemelä ja Jussi Korpi luonnonhoitoyksiköstä sekä Arvo Tossavainen liikuntavirastosta. Kaupunkisuunnitteluviraston yhteyshenkilönä työssä on toiminut Jyri Hirsimäki ja ympäristökeskuksen yhteyshenkilönä Liisa Autio.

Suunnitelman on laatinut katu- ja puisto-osaston konsulttitoimeksiantona Ramboll Finland Oy. Konsultin puolelta työhön ovat osallistuneet maisema-arkkitehdit Ulla Loukkaanhuhta ja Petra Tammisto, suunnitteluhortonomi Pia Rönholm ja FM, biologi Piia Koski.

Suunnitelmaluonnos on esitelty Keskuspuistotyöryhmälle tammikuussa 2005. Se on myös lähetetty kommentoitavaksi kaupunkisuunnitteluvirastoon, ympäristökeskukseen ja liikuntavirastoon. Tieto suunnitelman laadinnasta on lähetetty alueen asukas yhdistyksille.

1.5 Lähtökohdat

Suunnittelualaue on osa valtakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta (Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995) ja Vantaanjoen laakson historiallista kulttuurimaisemaa. Lisäksi alueella on paljon ulkoiluun ja virkistykseen liittyvää käyttöä sekä luonnonarvoja. Alueen eri osille on tästä syystä laadittu lukuisia erilaisia suunnitelmia ja selvityksiä.

Suunnitelman laadinta perustuu Pohjoisen suurpiirin läntisten ja pohjoisten osien viheralue-suunnitelmaan vuosille 2004–2013, jossa on ohjelmoitu kiireelliseksi suunnitteluhankkeeksi joen varren reunavyöhykkeen hoito- ja kehittämissuunnitelman laatiminen. Viheralue-suunnitelmassa on myös asetettu tavoitteet suunnittelualaueella sijaitseville viheraluekisterissä oleville puisto- ja viheralueille. Suunnittelun taustamateriaalina ovat toimineet suunnittelualaueella koskevat luonnonhoitosuunnitelmat, niittyjen ja kotojen hoidon ohjeet, ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän kohdetiedot (aineisto hankittu rekisteristä 6.9.2004) sekä Haltian ja Keskuspuiston pohjoisosalle laaditut hoito- ja kehittämissuunnitelmat. Itä-Pakilan ja Tuomarinkylän alueelle ei ole laadittu luonnonhoitosuunnitelmaa.

Luontotietojärjestelmän arvokkaita kasvisto- ja kasvillisuuskohteita koskevat tiedot perustuvat Arto Kurton ja Leena Helynrannan inventointeihin vuosilta 1990–1998. Linnustollisesti arvokkaita kohteita koskevat tiedot perustuvat pääasiassa Helsingin lintuatlaskartoituksen yhteydessä vuosina 1996–1997 kerättyihin tietoihin, joita on täydennetty lintuharrastajien ja -ammattilaisten antamilla tiedoilla sekä Helsingin ympäristökeskuksen eri alueilla tekemillä linnustoselvityksillä ja saaristolintujen seurantatiedoilla. Tiedot on koonnut Matti Koivula vuonna 1999. Lisäksi aineistoa on täydennetty vuonna 2003 tehdyssä täydennyskartoituksessa.

Muiden hallintokuntien tuottamasta materiaalista tärkeitä taustasuunnitelmia ovat asema-kaavat sekä Helsingin yleiskaava 2002 liitteineen, ulkoilu- ja latukartat, pääulkoilureitistön toteuttamisohjelma vuosille 2001–2004, sekä luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat. Vantaan kaupungin laatima Vantaanjoen ja Keravanjoen virkistyskäytön yleissuunnitelma on myös huomioitu.

Suunnittelualaueen maisema- ja luontoinventoinnit tehtiin syys- ja lokakuussa 2004. Luontoinventoinnissa ei keskitytty tunnistamaan alueella kasvavaa uhanalaista ja harvinaista kasvilajistoa suhteellisen myöhäisen inventointiajankohdan (syyskuu) takia. Erityisesti joitakin kevätkukkijoita ei voi tunnistaa myöhään syksyllä. Suunnittelun kuluessa tehtiin täydentäviä maastokäyntejä mm. yhdessä luonnonhoitoyksikön edustajien kanssa.

2 Suunnittelualan nykytilanteen yleiskuvaus ja analyysi

2.1 Alueen ominaispiirteet

Suunnitteluala on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja luonnonsuojellisesti arvokas. Yhtenäisen maisemakokonaisuuden muodostavat Helsingin vanhimpaan viljelyalueeseen kuuluvat hoidetut maisemapellot tilakeskuksineen, peltoja rajaavat metsät (Keskuspuisto) ja Vantaanjoen varsi rantalehtoineen. Peltojen yli avautuu pitkiä näkymiä joen varteen. Pitkä kulttuurihistoria, säilyneet kulttuuriympäristöt ja joen näkyvyys maisemassa ovat osa alueen identiteettiä ja tekevät alueesta arvokkaan. Peltojen viljely jatkuu asemakaavan turvaamana osana viheralueiden ja kulttuurimaiseman hoitoa. Laajat peltoalueet muodostavat tärkeän avoimen viheralueen ja hengittävän kohdan tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Vasemmalla luonnonmaisema-alueen puustoinen jokitörmä, ylhäällä Pitkäkosken luonnonsuojelualue

Vasemmalla Haltialan tilakeskus ja Haltialan kevyen liikenteen silta, oikealla Vantaan Tammisto

Edessä Pakilan viljelypuisto ja uimaranta, vastarannalla Pukinmäen rantapuisto, taustalla Kehä I

2.1.1 Maiseman perusrunko, maaperä ja topografia

Suurin osa suunnittelualueesta samoin kuin Tuomarinkylän ja Haltialan pellot sekä Pakilan ryhmäpuutarha-alue sijaitsevat laajalla yhtenäisellä savikolla. Savikot ovat paksumpia suunnittelualan etelä- ja itäosassa kuin pohjoisosassa, jossa jokirannan rinne on jyrkkä ja korkea. Kosket ovat syntyneet uomassa kohtiin, joissa maaperä on ympäristöään kovempaa savipitoista moreenia ja hiekkamaita.

Kartanojen pihapiirit ja tilakeskukset Haltialaa lukuun ottamatta on rakennettu loiville moreenikumpareille, joista osalla on kallioydin.

Haltialan ja Tuomarinkylän laajat viljelysaukeat ovat alavia ja lähes tasaisia. Ne viettävät loivasti jokea kohti. Vielä noin kolmekymmentä vuotta sitten pellot ulottuivat rantaan asti ja rantaluiska oli kapea ja jyrkkä. Rantaa on myöhemmin loivennettu ja levennetty ja ranta-alueelle on istutettu puustoa vesiensuojelluksista syistä.

Pohjoisosassa viljelyalue on ylävää ja pelto polveilee nauhamaisena Keskuspuiston metsien ja jyrkkärinteisen jokilaakson välissä.

2.1.2 Maiseman tilallinen merkitys ja muutokset maisemassa

Alueen rikkaus on avoimien ja suljettujen maisematilojen vaihtelu, pitkät näkymät sekä tiloja rajaavat erilaiset reunavyöhykkeet. Kartanot ja tilakeskukset ovat sijainneet ympäristöään korkeammilla mäillä ja ne ovat edelleen avoimen maiseman kiinnekohtia. Kartanonmäiltä pelloille ja joen varteen avautuvat näkymät sekä kartano- ja tilakeskuksiin ympäristöstä aukeavat näkymät ovat tärkeitä maiseman hahmottamisen kannalta.

Haltialan ja Tuomarinkylän pellot ovat olleet viljeltyjä osin jo 1400-luvulta lähtien. Tasaiset, rehevimmät jokilaakson alueet raivattiin viljelysmaiksi ja nykyiset Keskuspuiston alueet saivat jäädä metsäisiksi. Kosteimmat ja alavimmat savikkoalueet olivat alun perin laidunniittyinä. Niittyjä oli myös jokien ja purojen alavilla varsilla. Kuivatuksen ansiosta peltoalueet kasvoivat 1800-luvun lopussa nykyiseen laajuuteensa. Haltialan ja Tuomarinkylän kartanot ja Niskalan tila olivat tärkeitä viljelyskeskuksia. Joen vartta seurailevan kylätien (Kuninkaantammentie) varrella oli lisäksi torppia.

Reunavyöhykkeet ovat aikojen kuluessa muuttuneet. Joen varren pohjoisosan rinteet ovat jyrkkyteensä vuoksi saaneet kehittyä luonnontilaisen metsäisinä. Eteläosassa pellot ulottuivat aiemmin jokeen asti molemmin puolin jokea. Joenvarsi on muuttunut reunavyöhykkeen leventämisen ja kasvillisuuden varttumisen myötä suljetummaksi ja joen näkyvyys on vähentynyt. Samalla maisemat vastarannalla ovat muuttuneet rakennetummiksi (uudet Tammiston ja Pakkalan alueet Vantaalla, vanhemmat alueet Tapaninvainio ja Pukimäki Helsingissä).

Suuret väylät Tuusulanväylä ja Tuusulantie sekä Kehä I suojavaiohykkeineen jakavat alueita muodostaen esteitä kulkemiselle sekä katkaisevat maisemaa myös visuaalisesti.

Luonnonmaisema-alue pohjoisesta kuvattuna vuonna 1986, etualalla Vantaan Ylästö (Kuva: Vantaanjokilaakson ympäristöpolku 1988, s. 36)

Tuomarinkylän kartanoalue vuonna 1973, taustalla Vantaanjoki Malmin uimarannan kohdassa (Kuva: Vantaanjokilaakson ympäristöpolku 1988, s. 28)

2.1.3 Näkymät, reunavyöhykkeet ja maiseman kiinnekohdat

Suunnittelualueen pohjoisosassa avoimen viljelymaiseman taustana ovat Keskuspuiston metsänreuna sekä Torpparinmäen selänteiden suurelta osin metsäisenä, paikoin rakennettuna hahmotettava reunavyöhyke. Keskuspuiston metsäselänteiden päätteenä sijaitsevat Niskalan tila ja arboretum.

Joenukkassa sijaitseva Haltialan kartano pihapiireineen muodostaa rakennetun, kulttuurillisen osuuden reitin varteen. Kartano istuu luontevasti joen varren maisemaan, vaikkakin päärakennusta ei enää ole. Länteen päin kartanon pihapiiri rakennuksineen toimii kaukaa erotuvana maamerkinä. Myös joen toiselle puolelle Vantaan Pakkalaan kartanokeskus näkyy hyvin. Etelään rantareitin suuntaan kartanoalueesta näkyy vain metsäinen reuna. Niskalaa ja Haltialaa yhdistävän Kuninkaantammentien varteen on istutettu tammikujanne vuonna 2000.

Suunnittelualueen eteläosan maisemaa hallitsee viljelymaiseman keskellä sijaitseva Tuomarinkylän kartanonmäki rakennusryhmineen ja puustoineen. Kartanolta joenvarteen johtaa alun perin 1800-luvulla istutettu ja 1990-luvulla uusittu puukujanne. Kartanolta on ollut myös näkymä- ja tieyhteys Haltialaan. Nykyään yhteys on poikki: 1920-luvulla rakennettu vanha Tuusulantie ja 1970-luvun alussa valmistunut Tuusulanväylä katkaisevat suoran tie- ja näköyhteyden (Kavaleffintie).

Tuomarinkylän kartanonmäki hallitsee avointa viljelymaisemaa suunnittelualueen eteläosassa.

Vastarannalla sijainneet Staffansbyn ja Pukinmäen kartanonmäet erottuvat puustoisina kumpareina rakennettujen alueiden siluettissa. Tapaninvainiossa asutus tulee lähes rantaan kiinni. Pukinmäen joenrannan peltoalueista on säilynyt pieni osa viljelyssä Kehä I:n tuntumassa. Avoin viljelymaisema jatkuu avoimena rantapuistona joen rannassa.

Näkymä ulkoilureitiltä pohjoiseen (kuvio 30), taustalla Haltialan tilakeskuksen puustoinen siluetti. Näkymäalueilla kasvaa korkeaa heinää.

2.1.4 Pienilmasto

Avoimet peltoalueet lisäävät tuulisuutta ja kärjistävät kylmien itä- ja pohjoistuulten vaikutusta. Alava tasainen jokilaakso on myös halloille altis ja kerää kylmää kosteutta. Luonnonmaisema- ja kulttuurimaisema-alueilla, joilla ulkoilupolku ja -reitti tukeutuvat puustoiseen tai puoliavoimeen reunavyöhykkeeseen, tuulen vaikutusta ei koe kovin haitalliseksi. Joen itäpuolen avoimilla rantaniityillä tuulen vaikutus tuntuu.

Suunnittelualueen pohjoisosassa polku sijaitsee pienilmastollisesti hyvällä paikalla: kylmän rinteen yläpuolella ja metsäisen, tuulilta suojaavan reunavyöhykkeen aurinkoisella eteläpuolella.

2.1.5 Luontoarvot ja monimuotoisuus

Suunnittelualue on monimuotoinen ja muodostuu luontoarvoiltaan erilaisista osa-alueista. Muutamia leveämpiä kohtia lukuun ottamatta suunnittelualue on kapeaa reunavyöhykettä. Peltoaukeat, joenvarsi sekä metsän ja pellon vaihtumisyöhyke tarjoavat elinmahdollisuuksia monipuoliselle kasvi- ja eläinlajistolle. Joenvarren yhtenäinen reunavyöhyke toimii ekologisena käytävänä ja siirtymäreitinä. Lisäksi reunavyöhykkeellä on tärkeä merkitys vesiekosysteemin toiminnan ja olosuhteiden kannalta.

Joenvarren rannan kasvillisuus on pääasiassa lehtipuuta ja -pensaita sekä reheväkasvuista niittyä. Joen varressa, lähinnä Ruutinkosken alueella on myös istutettua kulttuurikasvillisuutta. Ruohovartinen kasvillisuus on runsasravinteiselle kasvupaikalle tyypillisesti heinävaltaista ja korkeaa. Niityt ovat pääsääntöisesti hoitamattomia. Säännöllisellä hoidolla niiden lajistoa voidaan monipuolistaa.

Arvokkaimmat metsäkohteet sijaitsevat suunnittelualueen pohjoisosassa. Alueella sijaitsee kaksi luonnonsuojelualuetta: Pitkäkosken rinnelehdot ja Ruutinkoski. Myös suojelualueiden välinen pohjoisrinne ns. Vantaanjoen ahde on kasvistollisesti arvokasta rinnelehtoa, jossa kasvaa Helsingissä harvinaisia lehto- ja lehtokorpilajeja.

Alueen linnusto on kaupunkiolosuhteisiin nähden runsas. Linnustollisesti arvokkaita ovat pellot, tilakeskukset pihapiireineen ja osa joen ranta-alueista.

Suunnittelualueen pohjoisosassa ns. Vantaanjoen ahteen alueen rinnelehdossa kasvaa harvinaisia lehto- ja lehtokorpilajeja, kuten lehtosinijuurta.

2.1.6 Vantaanjoki

Vantaanjoki virtaa noin sadan kilometrin matkan Hausjärven Lallu- ja Erkylänjärvistä Helsingin Vanhankaupunginlahteen. Vesistön käytöllä on vuosisatojen mittainen historia. Nykyisin pääasialliset käyttötavat liittyvät virkistykseen ja vapaa-ajan toimintaan.

Joen valuma-alueen pinta-ala on 1685 km², josta järviä ja vesialueita vain 2 % (Uudenmaan liitto 1993). Koska virtaamia tasaavia vesialueita on vähän ja vettä huonosti läpäiseviä savi-koita on paljon, joen virtaamavaihtelut ovat suuria. Kevättulvien aikaan vettä virtaa runsaasti, keskikesällä vettä on normaalisti vähän. Veden sameus johtuu valuma-alueen savikoista ja korostuu tulva-aikoina.

Vantaanjoki oli aiemmin pahoin asutuksen ja teollisuuden jätevesien kuormittama. Toimintatapojen muutosten ja tehokkaiden vesiensuojelutoimenpiteiden ansiosta veden laatu on parantunut viime vuosikymmeninä ja vesistön kuntoa seurataan tiiviisti. Vesistöön ei enää las-

keta puhdistamattomia jätevesiä poikkeustilanteiden pistekuormitusta lukuun ottamatta. Viljelystä aiheutuvaa ravinnekuormitusta on vähennetty joen ja pellon väliin perustetuilla suojavaikyhykkeillä.

Happipitoisuuden paraneminen ja kuormituksen vähentäminen on parantanut vesistön virkistyskäyttömahdollisuuksia ja mahdollistanut lohikalojen paluun vesistöön. Ravinnekuormituksen pienentyessä rehevöitymishaitat ovat vähentyneet.

Uhanalaista ja rauhoitettua vuollejokisimpukkaa on tavattu joen koskien välisellä osuudella. Vantaanjoki soveltuu simpukan elinympäristöksi. Ympäristöministeriö on vuonna 2004 ehdottanut Vantaanjoen Helsingin Vanhakaupunginkosken ja Hyvinkään Vatuvooren välistä vesiuoman aluetta uudeksi Natura-alueeksi ensisijaisena perusteenaan vuollejokisimpukan esiintyminen alueella.

Kesän 2004 ennätysellisten rankkasateiden aikaan joki tulvi monin paikoin yli. Tulvivien sekaviemärien ja puhdistamojen ohijuoksutusten mukana jokeen pääsi huomattavia määriä jätevetä ja jokiveden ravinne- ja haitta-ainespitoisuudet nousivat hetkellisesti korkeiksi. Tulva aiheutti mm. kalakuolemia ja vahinkoa joenvarren rantakasvillisuudelle. Tulvan vaikutukset ovat selvimmin nähtävissä suunnittelualueen eteläosassa, missä joen rannat ovat suhteellisen matalat ja rantaluiskat varsinkin itäpuolella jyrkät.

*Näkymä Pitkäkosken sillalta itään
Ruutinkoski lännestä päin*

Kesän 2004 tulvan vaikutus näkyy rantakasvillisuudessa

2.1.7 Pienvedet

Vantaanjokeen laskevia pienvesiä suunnittelualueella ovat useat pienet pelto-ojat ja kuivatuspainanteet, muutama valtaoja ja Näσιοja, joka on Vantaanjoen sivuhaara. Rantavyöhykkeellä on muutamia laajoja vesiä kerääviä painanteita. Pienvesien merkitys maisemassa ja virkistyskäytön kannalta on melko vähäinen. Purot ja kosteikkopainanteet lisäävät luonnon monimuotoisuutta ja purot suojakaistoineen ovat tärkeitä ekologisia käytäviä.

Pienvesistä merkittävin on Näσιοja, joka virtaa Haltialan peltoalueen läpi. Puro laskee Vantaanjokeen lähellä Tuusulantietä. Puron ympärillä on suojavaikyhykkeet ja sen varressa kulkee tallattu polku. Suojavaikyhykkeellä kasvaa niittykasvillisuutta, pensaita ja yksittäisiä puita.

Tuomarinkartanon alueella virtaa Tuomarinkartanonpuro. Puronvarressa on ratsastusreitti. Suojavyöhyke on niittymäinen. Uoman luiskat ovat jyrkät ja kasvillisuus on rehevää.

2.1.8 Maatalouden suojavyöhykkeet

Joenvarren viljelyalueille on perustettu suojavyöhykkeitä vuodesta 1986 lähtien. Suojavyöhykkeiden ylläpidosta on tehty maatalouden erityisympäristötukisopimukset vuoteen 2015 asti.

Suojavyöhykkeiden kasvillisuus pidättää pelloilta huuhtoutuvia ravinteita ja torjunta-aineita ja vähentää niiden kulkeutumista vesistöön. Suojavyöhykkeen leveys ja kasvilajivalikoima vaikuttavat niiden tehokkuuteen. Puiden ja pensaiden syvälle ulottuvat juuret sitovat maata ja estävät ravinteiden kulkeutumista pohjaveteen.

Suunnittelualueella suojavyöhykkeiden keskimääräinen leveys on vähän yli 10 metriä. Suojavyöhykkeet toimivat myös liikkumisen väylinä joen varressa.

Haltialan ja Tuomarinkylän maisemapeltojen viljelyssä ollaan siirtymässä luonnonmukaiseen viljelyyn vuodesta 2006 alkaen, mikä osaltaan tulee vähentämään ravinteiden huuhtoutumista lisääntyneen viherkesantopinta-alan ja syysviljojen viljelyn ansiosta. Luonnonmukaisessa viljelyssä ei myöskään käytetä torjunta-aineita.

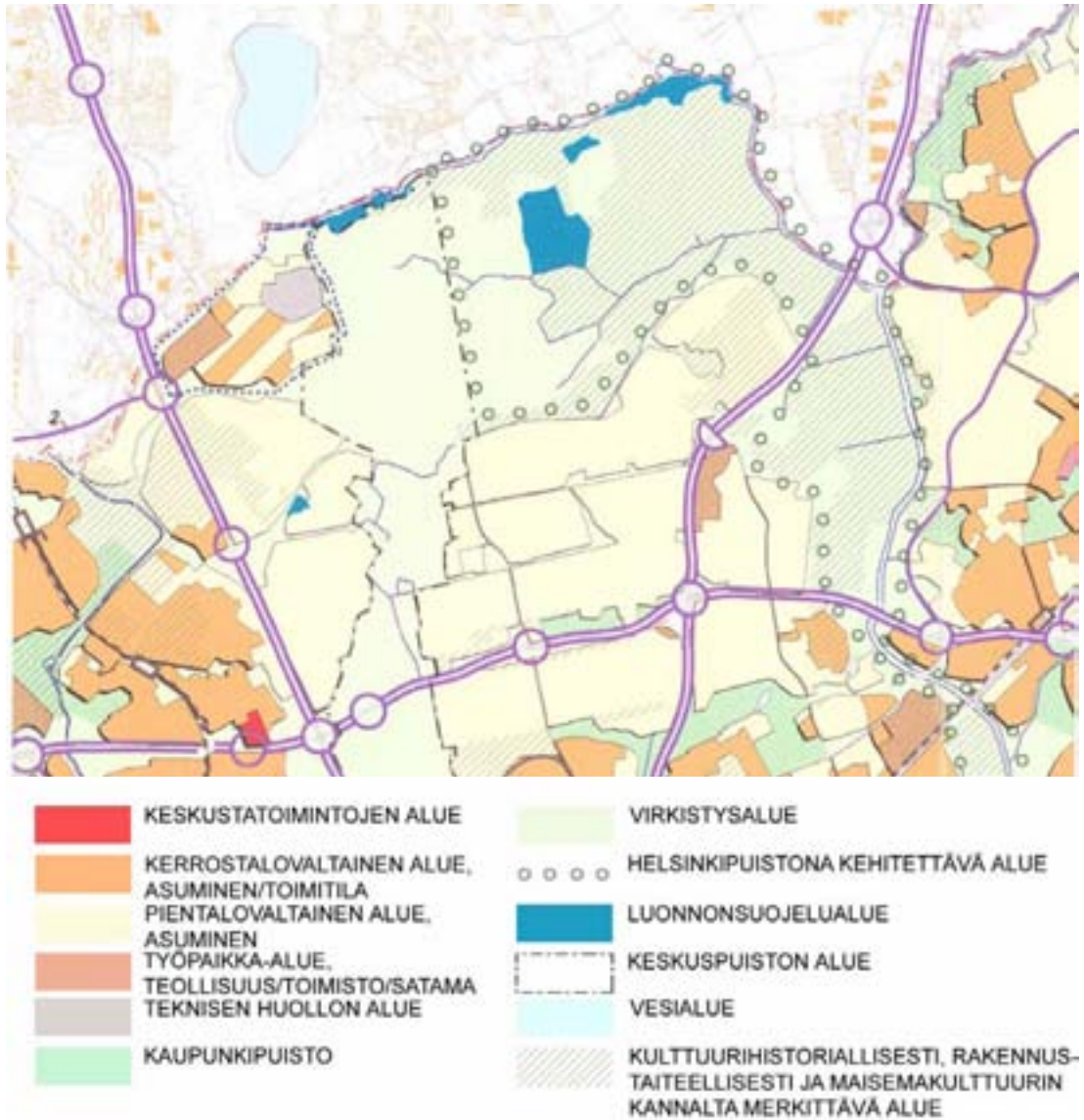
Pellon suojavyöhykkeelle on syntynyt tallattu polku. Kuva luonnonmaisema-alueelta kuviolta 20 itään

2.2 Kaavoitus

2.2.1 Yleiskaava 2002

Helsingin Yleiskaavassa 2002 Vantaanjoen varren alue on merkitty virkistysalueeksi. Yleiskaavan mukaan virkistysalueet ovat "maisema- ja luontoalueita, joita kehitetään koko kaupungin kannalta merkittävinä virkistys- ja ulkoiluympäristöinä".

Vantaanjoen varsi samoin kuin Haltialan ja Tuomarinkylän maisemapellot ovat osa yleiskaa-vaan merkittyä laajaa Helsingipuistoa. Helsingipuisto on uusi, kulttuurihistoriallisesti ja mai-semakulttuurin kannalta merkittävä viheraluekokonaisuus, joka ulottuu Helsingin keskustan edustan saaristosta Vantaanjokilaaksoa pohjoiseen Haltialan metsiin saakka. Vantaanjoen-laakso on Helsingipuiston sisämaata, jolle perinteikkäät kartanot puistointeen ja avoimine viljelymaisemineen antavat kulttuurillisen ilmeen.

Ote Helsingin Yleiskaavasta 2002

2.2.2 Hakuninmaan osayleiskaava

Suunnittelualueen länsipuolella sijaitseva Hakuninmaan osayleiskaava-alue, johon Kuninkaantammenpuiston alue kuuluu, on merkitty yleiskaavassa erillisellä suunnittelumerkinnällä. Suunnittelun lähtökohtana on muodostaa alueesta asuin- ja työpaikka-alue, jonka väkilukutavoite on 5000 asukasta. Lisäksi alueelle arvioidaan tulevan noin 600 työpaikkaa. Osayleiskaavan laatiminen on käynnistynyt. Tavoitteena on, että osayleiskaavaluonnos on kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyssä loppuvuodesta 2005 ja osayleiskaava hyväksyttäisiin vuosien 2006 ja 2007 vaihteessa.

Mikäli tavoitteena oleva maankäyttö toteutuu, se lisää entisestään käyttöpaineita Vantaanjoen varren viheralueilla erityisesti suunnittelualueen länsiosassa.

2.2.3 Asemakaavoitus

Suunnittelualue on lähes kokonaan asemakaavoitettua. Asemakaavoissa Vantaanjoen varren alue on urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta, maanviljelyä ja virkistystä varten varatulle erityisalueelle sijoittuvaa suojavyöhykettä, puistoa, lähivirkistysaluetta sekä suurten väylien läheisyydessä suojaviheraluetta.

Maanviljelyyn ja virkistykseen varatuilla erityisalueilla ovat sallittuja vain sellaiset virkistykseen ja maanviljelykseen liittyvät toimenpiteet, jotka edistävät avoimen kulttuurimaiseman ja siihen liittyvien rakennusten säilymistä ja olennaisten piirteiden vahvistumista. Alueelle voidaan sijoittaa ympäristöön soveltuvia polkuja, ulkoilu- ja ratsastusteitä sekä kevyitä esim. uimapaikan tai näköalapaikan rakennelmia.

2.2.4 Muut maankäyttösuunnitelmat

Vantaanjoki on merkitty Uudenmaan maakuntakaavaehdotuksessa (22.9.2003) vedenhankinnan kannalta merkittäväksi pintavesialueeksi. Joen varren viljelyalueiden ravinnekuormitus ja haitallisten aineiden kulkeutuminen vesistöön on pidettävä mahdollisimman pienenä riittävien suojavyöhykkeiden sekä tarkasti mitoitettun lannoituksen ja torjunnan avulla.

Haltialan ja Tuomarinkylän kartanojen ympäristöt ovat maakuntakaavaehdotuksessa merkitty kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi sekä osaksi valtakunnallisesti arvokasta maisemakokonaisuutta.

2.3 Suojelukohteet ja erityisalueet

2.3.1 Luonnonsuojelualueet ja arvokkaat luontokohteet

Suunnittelualueella on kaksi luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua luonnonsuojelualueita: Ruutinkosken lehtoalue ja Pitkälän rinnelehdot. Molemmat sijaitsevat suunnittelualueen pohjoisosassa. Lisäksi Ruutinkosken kynäjalava on rauhoitettu luonnonmuistomerkkinä.

Helsingin ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän mukaan Vantaanjoen alue Pitkälän ja Ruutinkosken välillä (luontotietojärjestelmän kohde 10/93) on kasvillisuudeltaan ja kasvistoltaan arvokas alue. Linnustollisesti arvokkaita kohteita ovat Kuninkaantammenpuisto (327/99), Pitkälän aarni- ja koskialue (075/99), Ruutinkoski (081/99), Vantaanjoen varsi Laamannintien vieressä (083/99) ja Tapaninvainion uimalaitoksen ranta (200/99). Pitkälän ja Ruutinkosken alueet (42/03 ja 44/03) ovat myös luontotietojärjestelmän mukaisia leppäkohteita. Joenvarteen ja suunnittelualueeseen rajautuvat Niskalan ja Tuomarinkylän pellot (080/99 ja 122/99) ovat linnustollisesti arvokkaita, samoin Haltialan alue (082/99). Myös Tapaninvainion uimalaitoksen (Malmin uimaranta) ranta (200/99) on luokiteltu linnustollisesti arvokkaaksi. Alueen linnustollinen arvo on vähentynyt Vantaanjoen tulvien huuhtoutua rannan pensasvyöhykkeen.

2.3.2 Tuomarinkylän ja Haltialan maisemapellot ja kulttuuriympäristö

Tuomarinkylän kartano ympäröivine viljelymaisemineen on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (RKY 1993).

Tuomarinkylän ja Haltialan kartanojen maisemapellot ovat osa kartanoympäristöä ja muodostavat ainutlaatuisella tavalla säilyneen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden. 1400-luvulla alkanutta peltojen viljelyä jatketaan pääkaupungin viheralueverkoston osana. Viljelyn tavoitteena on hoitaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden maisemaa. Lisäksi tavoitteena on tarjota monipuolinen virkistysympäristö ulkoilijoille ja edistää luonnon monimuotoisuutta.

2.4 Viheralueverkosto ja reitit

2.4.1 Alueen merkitys osana seudullista viheralueverkostoa

Alueen laajuudesta ja eri alueita yhdistävästä reitistöstä johtuen Vantaanjoen varren seudullinen merkitys virkistyskäytössä on erittäin suuri. Suunnittelualue kuuluu läntisintä osaa lukuun ottamatta suunniteltuun Helsingipuistoon, joka tukeutuu mereen ja Vantaanjokeen. Läntisin osa, Kuninkaantammenpuisto, on Keskuspuistoa.

Vantaanjoen varsi yhdessä Haltialan ja Tuomarinkylän maisemapeltojen ja Keskuspuiston metsien kanssa muodostaa monipuolisen luontokokonaisuuden. Alueen merkitys virkistys- ja viheralueena tulee edelleen kasvamaan ympäröivän maankäytön tiivistyessä. Avoimet, viljelty maisemapelot toimivat metsäisten viheralueiden kanssa vastapainona tiheästi rakennetuille asuinalueille.

2.4.2 Reitistö ja saavutettavuus

Suunnittelualueella on melko laaja ja monipuolinen verkosto ulkoilureittejä ja talvella latuja. Alueen saavutettavuus on hyvä seudullisia pääulkoilureittejä pitkin. Kevyen liikenteen sillat yhdistävät alueen Vantaan puolelle. Valtakunnalliset pyöräilyreitit sivuavat aluetta. Yksityisautoilla pääsee viheralueiden tuntumaan ja myös joukkoliikenteellä melko lähelle. Pysäköintialueet ovat Pitkälän ulkoilumajalla, Niskalassa ja Haltialassa. Myös Pakilan viljelypalsata-alueella on pysäköintimahdollisuus.

Joen varren ulkoilureitit ja polut rajautuvat peltoihin. Kuninkaantammentietä ja Laamannintietä seuraileva ulkoilureitti yhdistää Keskuspuiston ja Vantaanjoen varren pääulkoilureitit. Vantaanjoen vartta joen suulle asti kulkee valtakunnallinen polkupyöräreitti ja opastettu maisemareitti. Joki toimii myös melontareittinä. Suunnittelualueen pohjoisosassa ei ole rakennettua reittiä, vaan suojavyöhykkeenä toimivalle niittykaistalle on muodostunut tallattu polku. Luonnonsuojelualueilla kulku on sallittu merkityillä reiteillä, joilla saa kulkea jalkaisin ja talvela hiihtäen.

Joen länsirannalla Kehä I:ltä Haltialaan asti on valaistu latuyhteys. Suunnittelualueen pohjoisosassa ulkoilureittiä seuraava latu jatkuu valaisemattomana. Suojavyöhykkeelle tallattu polku toimii latureitin pohjana talvella. Vantaanjoen itärannalla ei ole virallisia latureittejä.

Vantaan puolella ei ole toistaiseksi joenvarteen sijoittuvaa ulkoilureittiä tai polkua. Alueelle on suunniteltu kattavaa joenvarteen sijoittuvaa ulkoilureitistöä sekä ehdotettu uutta siltaa joen yli.

Joen länsirannan ulkoilureitti on valaistu. Kuva
kuviolta 42 pohjoiseen

Suojavyöhykkeen tallattu polku loppukesällä

2.4.3 Kevyen liikenteen sillat

Suunnittelualueella on neljä ulkoilureitistöön liittyvää kevyen liikenteen siltaa: Pitkäkoscalla, Haltialassa, Tuomarinkylän kartanon kohdalla ja Kehä I:n pohjoispuolella. Lisäksi vanhan Tuusulantien sillalla on katuverkoston osana toimiva kevyen liikenteen reitti.

Helsingin ulkoilureittien toteutusohjelmassa alueelle on esitetty kahta uutta kevyen liikenteen siltaa: suunnittelualueen pohjoisosaan suojelualueiden väliselle osuudelle Ylästön kohtaan sekä eteläosaan Tuomarinkylän kartanon ja Pukinmäen kohtaan.

Ehdotettu uusi silta Ylästön mahdollistaisi toteutuessaan ulkoilijoiden liikkumisen aiempaa paremmin joen molemmin puolin. Silta lisäisi Vantaalta alueelle kohdistuvia käyttöpaineita, mutta mahdollistaisi myös helsinkiläisten paremman pääsyn Vantaan puoleisille viheralueille. Mikäli silta toteutetaan, tulee ajankohtaiseksi miettiä joen varren suojavyöhykkeelle tallatun polun kulutuskestävyyttä ja kapasiteettia lisääntyvässä käytössä. Ympäristökeskuksen mielestä suunniteltu silta on hieman ongelmallinen kulutuksen lisääntymisen takia.

2.5 Nykyiset toiminnot ja palvelut

Vantaanjoen varsi sekä Tuomarinkylän ja Haltialan alueet tarjoavat pääkaupunkiseudun asukkaille monenlaisia virikkeitä ja toimintaa. Alueella on vähän rakennettuja puistoja. Viheralueiden käyttö ja palvelut painottuvat ulkoiluun, liikkumiseen ja luonnontarkkailuun, kartanoympäristöihin liittyvään viljelys- ja kulttuuritoimintaan sekä joen virkistyskäyttöön.

2.5.1 Ulkoilu, liikkuminen ja luonnontarkkailu

Ulkoilureittien käyttö on vilkasta sekä kesäisin että talvisin. Reiteillä kävellään, lenkkeillään, pyöräillään ja hiihdetään. Alue tarjoaa hyvän mahdollisuuden luonnon tarkkailuun mm. linnuston ja joenvarren luonnon osalta.

Maisemapeltojen suojavyöhykkeet ovat parantaneet ulkoilijoiden liikkumismahdollisuuksia aivan joen tuntumassa. Suojavyöhykkeen tallatulla polulla kulkiessaan voi tutustua peltokasveihin, polun reunamilla kasvaviin luonnonkasveihin sekä suojavyöhykkeen pensas- ja puuvyöhykkeisiin. Rantaan pääsy on paikoin hankalaa maaston ja kasvillisuuden sekä reittien puutteen vuoksi.

Vantaanjoki ja erityisesti Pitkäkösken alue tarjoaa myös hyvät mahdollisuudet melontaan. Pitkäkösken ja Ruutinkösken välinen alue on kalastajien suosiossa. Pitkäkösken ulkoilumaja ja Haltialan tila ovat ulkoilijoiden tukikohtia.

2.5.2 Kartanoympäristöt, maisemapellot ja viljelystoiminta

Kartanoympäristöt ja maisemapellot tarjoavat alueen käyttäjille monenlaista toimintaa ja virkistyskäyttömahdollisuuksia. Tuomarinkylän kartanon alueella on mm. ratsastustalleja, vinttikoirakeskus, lastenmuseo, kartanomuseo ja kartanoravintola. Haltialassa on opastettu luontoreitti, kotieläimiä ja kahvila.

Maisemapellot tarjoavat ulkoilijoille mielenkiintoista seurattavaa: kasvien kehittymistä, laiduntavia eläimiä, kasvien poimintaa. Itä-Pakilan viljelypalsta- ja siirtolapuutarha-alueet ovat toiminnallisesti luontevia vanhalla kulttuurimaisema-alueella.

2.5.3 Kalastus

Vantaanjoen vedenlaatu on parantunut siinä määrin, että monet lohikalat lisääntyvät nykyään joessa. Kalastoa hoidetaan runsain istutuksin. Vantaanjoen vesistö on oma kalastuslain säätelämä kalastusalueensa. Kalastus on kielletty Pitkäkösken vesialueella. Kalastaa saa Pitkäkösken yläjuoksulla ja Niskalankoskella sekä tietyillä osilla Ruutinkoskea. Luonnonsuo-

jelualueella kalastus on ongelmallista, koska se kuluttaa herkkää rantavyöhykettä. Rantaan kulku merkittyjen reittien ulkopuolella on kielletty.

2.5.4 Uimarannat ja muut toiminnalliset alueet

Suunnittelualue sijaitsee melko etäällä meren rannasta ja Helsingin suurista uimarannoista. Siksi joenvarren uimarannat ovat alueellisesti merkittäviä ja niiden kehittäminen on tärkeää. Koillisen suurpiirin alueelle tarvittaisiin lisää ja laadullisesti korkeatasoisempia uimarantoja väestömäärään nähden.

Suunnittelualueella sijaitsee toinen pohjoisen suurpiirin uimarannoista (Pakilan uimaranta) ja molemmat koillisen suurpiirin uimarannoista (Malmi ja Pukinmäki). Uimarannat ovat liikuntaviraston aluetta ja kuuluvat palvelutasoltaan liikuntaviraston luokituksessa laatuluokkaan 4. Nuorisosiainkeskuksen melontaranta ja kanootinvuokraus sijaitsevat Malmin uimarannan vieressä.

Haltialassa ja Klaukkalanpuistossa on leikkipaikat.

Pakilan uimaranta

2.5.5 Kalustus ja varusteet

Nykyisellään suunnittelualueen kalustus ja varustus ovat melko niukkoja. Ulkoilureittien varilla on penkkejä ja roska-astioita. Puistokalusteet ovat melko vanhoja ja suurelta osin huonokuntoisia. Alueella käytetyt penkit ovat yksinkertaisia, tummanruskeita, selkänojallisia peruspenkkejä, joiden istuinosa on puuta. Penkit ovat paikoin kasvillisuuden ympäröimiä. Luonnonsuojelualueilla on käytetty riuku- tms. aitoja kulkuesteinä. Ruutinkoskella on retkeily- ja levähdyspaikka pöytä-penkkiyhdistelmineen. Alueella on myös puilla tuettu maaporras, puiset pyörätelineet sisäänmenoissa, kulkua ohjaavia aitoja ja opastauluja. Myös Pitkäkoskella on kosken yläpuolelle rakennettu levähdyspaikka, pyörätelineet, kulkua ohjaavia aitoja ja opasteita.

Länsipuolen virkistysreitti on valaistu. Valaistus on toteutettu ulkoilureittien perusvalaisimella.

Nykyiset penkit ja roskakorit ovat huonokuntoisia. Kuvat kuvioilta 41 ja 43

2.6 Hoito ja ylläpito

2.6.1 Nykyiset hoitoluokat

Suunnittelualueen pohjoisosan (luonnonmaisema-alue ja kulttuurimaisema-alue Tuusulanväylään asti) puustoiset alueet ovat C-hoitoluokassa (C3 suojametsät, C1 lähimetsät). Maatalouden suojavyöhykkeen avoimet osat Haltialaan asti sekä suunnittelualueen eteläosa Klaukkalanpuistoa sekä muutamia metsäisiä alueita ja pieniä puistoalueita lukuun ottamatta ovat B2-hoitoluokkaa (maisemaniityt).

Klaukkalanpuisto ja joen itäpuolen metsiköt ovat C1-hoitoluokkaa, Kehän varren suojaviheralue on suojametsää (C3). Muutamat kapeat asutukseen tai keskeisiin väyliin liittyvät puistomaiset alueet ovat A3-hoitoluokkaa.

2.6.2 Hoidon tilanne ja hoitovastuut

Osa hoitoluokituksen mukaisista B2-niittyalueista ja C-hoitoluokkien alueella sijaitsevista niittymäisistä alueista ei nykyisin ole suunnitelmallisen hoidon piirissä. Kaikkien A3-alueiden hoito ei yllä hoitoluokan määrittelemälle tasolle.

Maisemapellot ovat valtakunnallisten maatalouden tukijärjestelmien piirissä. Kaksikymmenvuotinen suojavyöhykkeitä koskeva maatalouden erityistukisopimus on solmittu vuoden 2015 loppuun asti. Avoin suojavyöhyke niitetään kerran vuodessa (elokuun loppuun mennessä). Sopimuksen tukiehtojen mukaisesti suojavyöhykkeeltä niitettyä heinää ei saa käyttää rehuksi, vaan se paalataan ja levitetään silputtuna yläpuolisille pelloille pintakompostoitumaan ja kynnetään maahan. Peltujen viljelyssä siirytään luomuviljelyyn vuodesta 2006 alkaen.

Metsiä hoidetaan luonnonhoitosuunnitelmien mukaisesti. Lisäksi puustoa on harvennettu paikoitellen erillistoimenpiteenä.

Alueen hoitovastuut ovat jakautuneet eri hallintokunnille. Puistoja hoitavat viherhoitoyksikön puistopiirit, luonnonhoitosuunnitelman mukaisia metsäkuvioita ja maatalouden suojavyöhykettä luonnonhoitoyksikkö ja kartanoalueita kartanoryhmä. Avo-ojat ovat luonnonhoitoyksikön vastuulla. Ojien ja purojen varsien niittoa ja raivausta on tehty tarpeen mukaan. Länsipuolen ulkoilureitti ja reitin lähialueet (noin metri reitin reunasta) on liikuntaviraston kunnossapitovastuulla. Reitin varsi niitetään 1-3 kertaa kesässä tarpeen mukaan. Ulkoiluteiden varsilla hoitoluokkien tai hallintokuntien välissä saattaa olla "isännättömiä" alueita, joita ei hoida kukaan.

2.6.3 Suunnittelualueen erityisluonne hoidettavana viheralueena

Suunnittelualue ei edusta tyypillistä hoidettavaa perinteistä puistoa tai luonnonhoidon piirissä olevaa metsäaluetta. Kapean reunavyöhykealueen hoito jakaantuu monen hallintokunnan vastuulle ja edellyttää pienipiirteisempää ohjeistusta ja työskentelyä kuin perinteinen metsän tai pellon hoito.

Pienialaisten, eri tyyppisten niittyalueiden ja avoimena pidettävien näkemäalueiden tavoitteenasettelu ja hoidon ohjeistus on haastavaa ja edellyttää soveltamista vakiintuneiden riittävän tarkkojen ohjeiden ja käytännön toimintamallien puuttuessa. Niittyjen hoidon ohjeistusta ja toteuttamista ollaan parhaillaan kehittämässä katu- ja puisto-osastolla.

Kaunis koivuryhmä kulttuurimaisema-alueella

3 Koko aluetta koskevat yleiset ohjeet

3.1 Niityt

Hoidettavia niittyalueita suunnittelualueella ovat maatalouden avoin suojavaöhyke, nykyiset avoimet ja puoliavoimien puuryhmien alueet pääulkolureitin varressa sekä raivattavat uudet niittyalueet. Rantaluiskien luontaista niitty- ja pensaskasvillisuusvyöhykettä ei niitetä.

3.1.1 Niittytyypit

Niittyalueiden hoidon ohjeistamista ja toteuttamista varten suunnittelualueen niityt ja avoimina hoidettavat maisema-alueet on jaettu eri tyyppeihin Niittyjen ja ketoalueiden (Helsingin kaupungin rakennusvirasto, viherosasto 2004) hoito-ohjetta soveltaen. Määriteltyjä niittytyyppejä on neljä.

Kaksi kertaa kesän aikana niitettävät niittyalueet, joilta niittojäte kerätään pois

Alueiden kuvaus ja tavoite: Rehevästi kasvavat ja keskeisesti sijaitsevat lähiulkoulu- ja virkistyskäytössä olevat avoimet alueet, joilla tavoitteena on hoidettu yleisilme ja niitylajiston monipuolistaminen.

- Suunnittelualueella tätä niittytyyppiä on Vantaanjoen ja Keravanjoen risteyskohdassa Tuusulanväylän ja vanhan Tuusulantien lähiympäristön alueella sekä Tapaninvainion puolella joen ja asutuksen välisellä kapealla alueella (A3) Tapaninkyläntien eteläpuolella.

Tuusulanväylän ja vanhan Tuusulantien lähiympäristö sekä Haltialan kevyen liikenteen sillan lähiympäristö ovat kaksi kertaa kesän aikana niitettäviä alueita. Niittojäte kerätään pois

Toimenpiteet: Ensimmäinen niitto tehdään kesäkuun loppuun mennessä ja toinen niitto syyskuun alkuun mennessä. Niittojäte korjataan niiton yhteydessä tai viimeistään kahden viikon kuluessa niitosta.

Kerran kesän aikana niitettävät kohteet, joilta niittojäte kerätään pois

Alueiden kuvaus ja tavoite: Lähiulkoilu- ja virkistyskäytössä tai suojaviheralueina olevat avoimet alueet, joilla tavoitteena on alueen toiminnan ja käytön turvaaminen sekä niittyajiston monipuolistaminen.

- Suunnittelualueella tätä niittytyyppiä ovat maatalouden avoimet suojavyöhykkeet.

Suojavyöhykkeellä sijaitsevat niittyalueet niitetään kerran kesässä ja niittojäte kerätään pois. Kuvat luonnonmaisema-alueelta kuviolta 15 ja kulttuurimaisema-alueelta kuviolta 35

Toimenpiteet: Niitto suoritetaan elokuun loppuun mennessä. Niittojäte korjataan niiton yhteydessä tai viimeistään kahden viikon kuluessa niitosta. Sopimuksen tukiehtojen mukaisesti heinää ei saa käyttää rehuksi, vaan se paalataan ja levitetään silputtuna yläpuolisille pelloille pintakompostoitumaan ja kynnetään maahan. Niiton ajankohdassa huomioidaan lintudirektiivi, joka antaa pesimisrauhan mm. maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti.

1-2 kertaa kesän aikana niitettävät kohteet, joilta ei kerätä niittojätettä pois

Alueiden kuvaus ja tavoite: Lähiulkoilu- ja virkistyskäytössä olevat laajat avoimet alueet, joilla tavoitteena on alueen käytön turvaaminen tai maisemallisista syistä avoimina pidettävät alueet.

- Suunnittelualueella tätä niittytyyppiä ovat reitin varren avoimet, niitettävät alueet maatalouden suojavyöhykealueiden ulkopuolella sekä puistomaisen alueen käytöniittyalueet.

1-2 kertaa niitettäviä alueita ovat laajat puistomaiset käyttöniityt ja reitin varren avoimet alueet suojavyöhykkeiden ulkopuolella. Niittojätettä ei kerätä pois. Kuvat puistomaiselta alueelta kuvioilta 49 ja 58 ja luonnonmaisema-alueelta kuvioilta 1a (Kuninkaantammenpuisto)

Toimenpiteet: Kaksi kertaa kasvukauden aikana niitettävien kohteiden ensimmäinen niitto tehdään heinäkuun puoliväliin mennessä ja toinen niitto syyskuun loppuun mennessä.

Kerran niitettävien kohteiden niitto tehdään viimeistään elokuun loppuun mennessä. Linnustollisesti arvokkailla alueilla, kuten Kuninkaantammenpuistossa niiton ajankohdassa huomioidaan lintudirektiivi, joka antaa pesimisrauhan mm. maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti.

Kohteet, joita hoidetaan umpeenkasvun estämiseksi vesomalla 1-2 vuoden välein

Alueiden kuvaus ja tavoite: Kohteet, joita ei maanpinnan muotojen (rantaluiskan jyrkkyyden) tai runkopuuston takia voida koneellisesti niittää, mutta jotka maisemallisista syistä halutaan pitää avoimina ja yleisilmeeltään siisteinä sekä edistää niitylajiston kehittymistä.

- Suunnittelualueella tätä tyyppiä ovat puoliavoimien runkopuuryhmien alusta-alueet kulttuurimaisema-alueella sekä puistomaisella alueella reitin vieressä ja avoimilla niityalueilla sijaitsevien runkopuuryhmien alusta-alueet.

Puoliavoimien puuryhmien alusta-alueet ja näkymäalueet pidetään avoimina vesomalla 1-2 vuoden välein. Kuvat kulttuurimaisema-alueelta kuvioilta 42 etelään ja 34 pohjoiseen

Toimenpiteet: Hoitotyö tarkoittaa lähinnä puuvartisen kasvillisuuden poistamista vesomalla vuosittain tai joka toinen vuosi. Työ tehdään elokuun loppuun mennessä tai alkutalven aikana. Leikkuutähteitä ei kerätä. Työssä huomioidaan lintudirektiivi, joka antaa pesimisrauhan mm. maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti.

3.1.2 Niittyjen alkuhoito ja raivaus

Niiton piirissä olevilla alueilla ei tarvita erityisiä alkuhoitotoimenpiteitä.

Alkukunnostettavat ja niityiksi raivattavat alueet

Alueiden kuvaus ja tavoite: Aikaisemmin niittyinä hoitamattomat alueet ja raivattavat uusniityt. Alkukunnostus, raivaus ja maanpinnan tasoittaminen tehdään koneniiton mahdollistamiseksi.

- Suunnittelualueella alkukunnostettavia alueita ovat kulttuurimaisema-alueella niiton piiriin otettavat polun varren nykyiset avoimet tai vesakoituneet alueet, joita ei ole aiemmin hoidettu niittyinä (yhteensä noin 26 600 m²). Voimakkaammin raivattavia uusniittyjä ovat muutamat niityiksi muutettavat huonokuntoiset tai paljon kuolleita pensaita sisältävät pensasalueet kulttuurimaisema-alueella (yhteensä noin 2 600 m²).

Toimenpiteet: Työ käsittää vesakoiden ja huonokuntoisen puuston poiston, kantojen jyrsinnän, maanpinnan tasoittamisen ja kiven poistamisen, alueen siivoamisen sekä leikkuutähtien poiskuljettamisen.

Reitin varren korkeaa heinää kasvavat alueet vaativat siivouksen ja alkukunnostuksen ennen niiton aloittamista. Kuva kuviolta 39 pohjoiseen

3.1.3 Muut niittyjen hoitoa koskevat yleiset ohjeet

Niittyjen hoidon vuosittaisia toimenpiteitä ovat siivous, niitto ja leikkuujätteen kerääminen, mikäli se kuuluu niittytyypin hoitoon.

Niittyalueet siivotaan vuosittain keväällä. Siivous tehdään mahdollisimman nopeasti lumien sulamisen ja maaston kuivumisen jälkeen.

Polun ja reitin varren avoimien alueiden niitto tehdään pehmeälinjaisesti kaartuen seuraten avoimen alueen muotoja ja ottaen huomioon maastonmuodot.

Luontaisia kuivan heinän kasvustoja (kastikka- ja piuralueet kuvioilla 43 ja 45) ei niitetä, vaan niiden annetaan kehittyä luontaisina kuivan heinän kasvustoina. Mikäli alueet vesakoituvat, hoidetaan niitä vesomalla tarpeen mukaan.

Luontaisia kuivan heinän kasvustoja ei niitetä, vaan niiden annetaan kasvaa luonnontilaisina

3.1.4 Jättiputken hävittäminen

Mikäli alueelta tavataan myrkyllistä jättiputkea, yksittäisiä nuoria siementaimia voi yrittää hävittää niittämällä tai kitkemällä kasvit juurineen ja hävittämällä poistetut kasvinosat asianmukaisesti. Kasvit tulisi hävittää ennen kuin ne ehtivät kukkia ja levittää siemenensä. Lisääntymisen voi estää myös leikkaamalla kukinnot ennen kuin siemenet leviävät ympäristöön. Katkottuja kasvinosia tulee aina käsitellä varoen. Kaikki kasvimateriaali, joka sisältää kypsiä siemeniä, hävitetään paikan päällä esim. polttamalla, koska kypsät siemenet voivat irrota kuljetuksen aikana.

Jos kasvi on levinnyt laajalle ja ehtinyt kasvattaa laajan juurakon, jonka torjuntaan tarvitaan kemiallista torjuntaa (glyfosaatti). Kukinnot leikataan ja hävitetään asianmukaisesti, minkä jälkeen kasvustoon ruiskutetaan tai sivellään myrkkyä.

Maatalouden suojavaähykkeellä ei saa käyttää kasvinsuojeluaineita. Mikäli suojavaähykkeellä havaitaan jättiputkea, kasvit pitää hävittää niittämällä tai kitkemällä välittömästi, ennen kuin kasvi ehtii levitä.

*Suomessa esiintyvät
jättiputkilajit
kaukasianjättiputki
Heracleum
mantegazzianum ja
persianjättiputki
Heracleum persicum
(kuvat www.ymparisto.fi
26.5.2005)*

3.2 Metsät

Suunnitelmassa on määritelty alueen metsien hoitoa koskevat toimenpiteet seuraavalle kymmenelle vuodelle (2006-2015). Tavoitteiden asettelussa aikajänne on ulottunut pidemmälle mm. koskien elinvoimaisten haavikoiden muodostamista harventamalla ja lehtomaisten olosuhteiden ylläpitämistä alueilla, joilla kasvaa harvinaista lehtolajistoa. Tavoitteiden ajanmukaisuus ja tarkoituksenmukaisuus tulee tarkistaa seuraavien kymmenvuotiskausten hoidon toimenpiteitä määriteltäessä.

3.2.1 Metsien hoidon tavoitteet

Monimuotoisuus ja luontainen uudistaminen

Alueella kasvaa monipuolista ja runsasta lehtipuustoa (erityisesti koivua ja haapaa). Tavoitteena on jatkossakin puuston monipuolisuus, monilajisuus ja runsaus.

Alueilla, joilla kasvaa harvinaista lehtoaluskasvillisuutta tavoitteena on lehtomaisten olosuhteiden säilyminen.

Kulttuuriperäisille puu- ja pensaslajeille annetaan kasvutilaa, mutta niitä ei lisätä luonnonmukaisille alueille (luonnonmaisema-alue ja kulttuurimaisema-alue). Alueella luonnostaan kasvavia jaloja lehtipuita suositetaan puustoa luontaisesti uudistettaessa siellä, missä niitä esiintyy.

Varsinkin suunnittelualueen pohjoisosassa on tavoitteena, että metsän uudistaminen perustuu puuston biologiseen ikään ja että alueella on eri-ikäisiä ja eri kehitysvaiheessa olevia metsiköitä. Metsäkuvioiden monimuotoisuutta lisätään jättämällä metsään lahoppuuta.

Metsien hoidon tavoitteena on, että alueella on eri-ikäisiä, tiheydeltään vaihtelevia ja eri kehitysvaiheessa olevia metsiköitä. Kuvat luonnonmaisema-alueelta kuvioilta 13 ja 14

Maisemalliset tavoitteet

Maisemallisia tavoitteita ovat metsien tilallisen vaihtelevuuden säilyttäminen ja rikastaminen tiheiköistä avariin puuryhmiin sekä jokinäkymien säilyttäminen ja joen näkyvyyden parantaminen harkituissa kohdissa. Runkopuuryhmien ja avoimempien kuvioiden ilmavuus säilytetään. Muutamista haapatiheiköistä muodostetaan suunnitelmallisella harventamisella elinvoimaisia, näyttäviä runkopuumetsikköjä.

Laajoilla avoimilla alueilla ja suurten väylien ympäristössä tavoitteena on jäsentää maisemaa, ohjata kulkua ja näkymiä sekä vähentää tuulen vaikutusta puuston avulla.

Reittien varsilla, levähdyspaikoilla ja muilla toiminnallisilla alueilla tavoitteena on siisti ympäristö.

Alueiden toiminnallisuuden ja käytettävyyden turvaaminen

Alueelle kohdistuvan runsaan virkistyskäytön takia tärkeä tavoite on alueen toiminnallisuuden, turvallisuuden ja käytettävyyden turvaaminen. Reittien lähiympäristön hoidossa painotetaan turvallisuutta. Hoitotoimenpiteillä aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa alueen ulkoilukäytölle ja luontoarvoille.

Toiminnallisuuden turvaaminen koskee myös maatalouden harjoittamista alueella.

3.2.2 Toimenpiteet

Monimuotoisuutta edistävät toimenpiteet

Suunnittelualueen kasvistollisesti arvokkaat lehdot ja lehtokorvimetsät jätetään kehittymään luonnontilaisiksi. Alueille tehdään vain turvallisuuden edellyttämät välttämättömät hoitotoimenpiteet sekä erikseen määritellyt kohdennetut toimenpiteet.

Alueilta, joilla kasvaa harvinaista lehtoaluskasvillisuutta poistetaan kuusialikasvos ja nuoret kuuset. Hakkuutähteitä ei jätetä metsään, koska hapan neulaskarikerke estää lehtokasvillisuuden taimettumista ja leviämistä.

Puuston uudistamiselle ei ole tällä kymmenvuotiskaudella tarvetta kulttuurimaisema-alueen laajojen kuolleiden puumaisten pensaiden ja yksittäisten kuolleiden tai huonokuntoisten puiden poistamista lukuun ottamatta. Luonnonmaisema- ja kulttuurimaisema-alueelle ei tehdä uusia istutuksia, vaan puuston uudistaminen tapahtuu luontaisen uudistumisen kautta. Osa kuolleista puista jätetään lahoppuiksi parantamaan luonnon monimuotoisuutta metsäkuviolla.

Kuusetumisen ehkäisemiseksi lehtoalueilta poistetaan kuusialikasvos ja nuoret kuuset. Kuva kuviolta 1a (Kuninkaantammenpuisto)

Kuollutta puustoa poistetaan reitin varresta. Metsäisillä alueilla kaadetut rungot jätetään maapuiksi. Kuva kuviolta 29

Maisemallisia tavoitteita tukevat toimenpiteet

Runkopuuston välistä aukeavia jokinäkymiä ylläpidetään poistamalla näkymäalueilta vesakkoa ja pienpuustoa 3-5 vuoden välein. Joen näkyvyyttä voidaan kevyesti parantaa poistamalla vesakkoa paikoin voimakkaammin. Samalla rikastetaan tilallista vaihtelua metsäkuvion sisällä ja luodaan edellytyksiä monipuolisemman aluskasvillisuuden kehittymiselle.

Kulttuurimaisema-alueella puoliavoimina ryhminä kasvavan runkopuuston määräsuhteet ja kuvioiden ilmavuus säilytetään niittämisen ja 1-2 vuoden välein tehtävän vesakon poiston avulla. Kuolleita pensaita raivaamalla ja perustamalla niiden tilalle niittyalueita lisätään jokinäkymiä. Puistomaiselle alueelle ja suurten väylien ympäristöön ehdotetaan maisemaa jäsentäviä sekä kulkua ja näkymiä ohjaavia täydennysistutuksia.

Haapatiheikköjä kehitetään harventamalla elinvoimaiseksi runkopuumetsiköksi. Tällä kymmenvuotiskaudella harvennukset tehdään 5 vuoden välein. Jatkossa riittää harvemmin (10-15 vuoden välein) tapahtuva harventaminen.

Hakkuutähteet kerätään ja haketetaan reittien varsilta ja levähdyspaikkojen lähiympäristöstä.

Haapatiheikköjä harvennetaan elinvoimaisiksi runkopuumetsiköiksi. Kuva kuviolta 19

Puuston välistä aukeavia jokinäkymiä ylläpidetään ja paikoin kevyesti vahvistetaan poistamalla näkymäalueilta vesakkoa 3-5 vuoden välein. Kuvat kuvioilta 16 ja 41

Toiminnallisuuden ja käytettävyyden turvaaminen

Vaarallisten puiden poisto keskeisten ulkoilureittien varsilta tehdään turvallisuussyistä myös luonnontilaiseksi kehittymään jätettävillä alueilla. Näillä alueilla poistettava puusto ja pensasto kaadetaan ja jätetään alueille maapuiksi lahoamaan, jolloin edistetään luonnon monimuotoisuutta. Puiden poisto tehdään reitin varren vuosittaisten tarkastusten tai ilmoitusten perusteella.

Peltojen suojavyöhykkeelle kaatuneet ja kaatumaisillaan olevat puut poistetaan. Joen uomaan kaatuneet kuolleet puut ja pensaat poistetaan kulttuurimaisema-alueella ja puistomaisella alueella. Luonnonmaisema-alueella kaatuneet puut ja pensaat voidaan jättää uomaan, mikäli niistä ei aiheudu häiritsevää haittaa uoman virtaukselle.

3.2.3 Hoitotoimenpiteiden ajoittaminen

Hoitotöiden toteutusajankohta määritellään tapauskohtaisesti siten, että aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa alueen ulkoilukäytölle ja luontoarvoille. Metsänhoidon kannalta paras ajankohta on talvi. Kuusialikasvoksen poisto tehdään syksyllä tai talvella, jotta ei aiheuteta haittaa lehtokasvillisuudelle.

Turvallisuuden edellyttämät toimenpiteet tehdään välittömästi.

3.3 Muut toimenpide-ehdotukset

Niittyjen ja metsänhoidon lisäksi alueelle on esitetty virkistyskäyttöä ja alueen käyttöä parantavia toimenpide-ehdotuksia sekä suosituksia jatkosuunnittelulle.

3.3.1 Täydennysistutukset

Puistomaiselle alueelle ja väyläympäristön porttiaiheiksi sekä voimalinjojen johtoalueiden reunavyöhykkeille ja johtoaukeaan ehdotetaan täydennysistutuksia. Istutuksien lajivalinnoilla voidaan täydentää ja rikastaa luonnonkasvivalikoimaa käyttämällä kotimaisia jalopuulajeja sekä asutuksen lähialueella myös puutarha- ja kulttuurilajistoa. Alueelle sopivia luonnonmukaisia puulajeja ovat koivu, leppä ja haapa sekä myös erilaiset pajut, vaahtera, tammi ja metsälehmus harkiten käytettyinä. Johtoalueiden reunavyöhykkeeseen sopiva pensas luonnonmukaisilla alueilla on pähkinäpensas. Väyläympäristön porttiaiheiksi voidaan valita suuri- ja nopeakasvuista lajeja, kuten pajuja, haapoja tai poppeleita.

3.3.2 Kalusteet

Penkkien ja roskakorien määrää lisätään. Nykyiset penkit uusitaan ja suunnitelman mukaisiin paikkoihin sijoitetaan uudet penkit. Penkit sijoitetaan yksittäin ja niiden yhteyteen asennetaan kannelliset roskakorit.

Kalusteita uusittaessa harkitaan Keskuspuiston uuden kalustesarjan käyttöä suunnittelualueen pohjoisosassa. Kulttuurimaisema-alueella ja puistomaisella alueella kalustuksen tulee olla väritykseltään vaaleaa ja muotokieleltään kulttuuriympäristöön sopivaa. Penkkien runko voi olla ruostumatonta terästä tai tummanharmaaksi tai -vihreäksi maalattua terästä ja istuinosat vaaleaa puuta, esim. vaaleanruskeaa tai -harmaata. Koska suurin osa penkeistä sijoitetaan selkäpuoli reitin suuntaan, selkänojan tulee olla mahdollisimman avoin. Penkkien tulee olla käsinojallisia, jolloin ne palvelevat kaikkia käyttäjäryhmiä.

Alueen nykyistä penkkimallia vastaavia yksinkertaisia ja ajattomia malleja ovat mm. Nifo Skandinavia ja Nola Kalmarsund. Keskuspuistosarjan ilmeeseen sopiva nykyaikainen kalustesarja on esim. Benkert Bänke 210 TE. Sarja on ilmeeltään Nifon ja Nolan kalusteita raskaampi. Piresman Green Line -sarjassa on kierrätysmuovista valmistettuja penkkejä, jotka ovat kestäviä, edullisia ja helppohitoisia. Niiden soveltuvuutta alueelle voidaan harkita.

Kalusteita valittaessa otetaan huomioon vuonna 2005 katu- ja puisto-osastolla laadittava kalustesuunnitelma sekä Helsingin puiston kokonaisuus.

Keskuspuiston kalustetyyppejä (vas.) voidaan harkita käytettäväksi luonnonmaisema-alueella. Yksinkertaisia ja ajattomia, koko suunnittelualueelle soveltuvia penkkimalleja ovat mm. Nifo Skandinavia (oik. alh. ja ylh.) ja Nola Kalmarsund (kesk. ylh.). Keskuspuistosarjan ilmeeseen sopiva nykyaikainen, ilmeeltään raskaampi kalustesarja on Benkert Bänke 210 TE (kesk. alh.)

3.3.3 Valaistus

Alueen reittien valaistusta ei ole tarpeen lisätä. Asukkaat ovat toivoneet, että alueella säilyy valaistuksesta vapaita alueita, joilla voi ihailia revontulia ja tähtitaivasta. Nykyisten reittien valaisimet voidaan tulevaisuudessa uusia erikseen laadittavan, laajemman alueen (esim. Helsingin puiston) käsittävän valaistussuunnitelman ja kaupungin valaistuksen kehittämisstrategian mukaisesti.

3.3.4 Opastus

Luonnonsuojelualueet ja Keskuspuiston reitit on nykyisellään opastettu hyvin, mutta kulttuuriympäristön opastusta voitaisiin kehittää. Alueelle tulisi laatia erillinen, riittävän laajan alueen käsittävä opastussuunnitelma. Suunnitelma voitaisiin liittää Helsingipuiston suunnitteluun ja laatia koko puiston laajuudelle.

3.3.5 Uudet polut ja rakenteet

Alueelle on esitetty muutamia uusia polkuyhteyksiä rantaan sekä niiden yhteyteen yhtä rantavyöhykkeelle sijoittuvaa puista katselutasoa ja kahta uutta laituria.

Polut rakennetaan kapeina (leveys max. 1,5 m), karkealla maa-aineksella vahvistettuina ja mahdollisimman kevyesti perustettavina polkuina. Luonnonmaisema-alueelle esitetty katselutasolle johtava polku rakennetaan rinteeseen jyrkimmässä kohdassa puutuettuna maaportaan ja varustetaan puisella kaiteella.

Laiturit ja katselutaso toteutetaan yksinkertaisina puurakenteina, jotka suunnitellaan erikseen.

3.3.6 Rumpujen ja putkien päiden maisemointi

Reitille ja oleskelualueille näkyvät epäsiistit ja häiritsevät rumpujen päät maisemoidaan. Putkien päät viimeistellään leikkaamalla ne viistoiksi.

3.4 Maisemalliset suositukset

Suunnitelmassa on esitetty myös muutamia maisemallisia suosituksia suunnittelualueen ulkopuolisia alueita koskien.

3.4.1 Uimarannat ja Kapteenskanmäen puisto

Pakilan uimarannan ranta-alue on jyrkkä. Alueen ilme on paljas.

Pakilan uimaranta

Alueen rakennukset kunnostetaan tai uusitaan. Alueelle vedetään sähköt ja alueelle sijoitetaan kiosk. Uimarannan ja pelikenttien aluetta jäsennetään puustutuksin. Istutuksissa voidaan käyttää puistomaisia ja kestäviä lajeja, koska ollaan selvästi toiminnallisella ja rakennetulla alueella. Suositetaan pieniä ja keskikokoisia lehtipuita, koska alueen taustalla on Klaukkanpuiston tumma kuusikko.

Nurmialueista kehitetään käyttöniittyjä, joita leikataan 2 kertaa kesässä. Osaa alueesta voidaan kehittää kukkivan tai perhosniityn suuntaan, siellä missä kulutus on vähäistä.

Esimerkki Pakilan uimaranta-alueen jäsentämisestä istutuksilla

Malmin uimaranta ja Kapteenskanmäen puisto

Uimaranta siirretään nykyiseltä paikaltaan, Tuomarinkylän kartanolta johtavan puukujanteen näkymälinjan päätteestä Kapteenskanmäen yleissuunnitelmassa (Helsingin kaupungin liikuntavirasto / MA-arkkitehdit 2003) esitettyyn kohtaan. Hiekkaranta rakennetaan loivennettuna ja maisemaan sovitettuna muotoisena. Uimarannan palvelutasoa parannetaan ja uimarannasta kehitetään koillisen suurpiirin tärkein uimaranta.

Malmin uimaranta ja Kapteenskanmäen puiston alue. Keskellä harvennettava haavikko (kuvio 55). Joen rantavyöhykkeessä on selvästi nähtävissä kesän 2004 tulvan jäljet. Etualalla kulttuurimaisema-alueen kuvio 40

Joki on kuluttanut Malmin uimarannan ranta-aluetta. Paljas ranta näkyy jokimaisemassa kauas.

Mikäli nykyisen uimarannan paikalle sijoitetaan suunnitelmassa esitetty kanoottikeskus, keskus toteutetaan siten, että kanoottien varastorakennus sopii arkkitehtuuriltaan ja väriykseltään alueen kulttuurimaisemaan. Rakennuksen seinien tulee olla umpinaiset tai tiheää säileikköä. Hiekka-alueet maisemoidaan ja rakennuksen lähiympäristöön voidaan istuttaa muutamia puuryhmiä.

Kapteenskanmäen puiston haapavaltainen metsikkö pyritään säilyttämään osana puistoa. Kuviosta muodostetaan harventamalla elinvoimainen runkopuuhaavikko. Sen monimuotoisuutta voidaan lisätä jättämällä metsikköön lahoavaa puuainesta.

Pukinmäen uimaranta

Uimarannan palvelutasoa parannetaan lisäämällä suihku ja pukusuojat. Uimaranta pidetään pienimuotoisena. Hiekkarantaa loivennetaan ja sen muoto sovitetaan paremmin maastoon. Ranta-alueen taustalle istutetaan muutamia puuryhmiä, jotka tarjoavat varjoa rannan käyttäjille. Niittyalueita hoidetaan niittämällä ainakin keskeiset alueet kaksi kertaa kesässä. Osaa alueesta voidaan kehittää kukkivan tai perhosia keräävän niityn suuntaan.

Pukinmäen uimaranta on alueen uimarannoista uusin. Rannan palvelutasoa tulisi parantaa lisäämällä suihku ja pukusuojat. Ranta-alue kaipaa tilallista jäsentämistä.

3.4.2 Maisemaa rajaavat istutukset ja avattavat näkymät

Pakilan viljelypalsta-alue suositellaan rajattavaksi ulkoilureitistä matalana (noin 1,3 metriä) pidettävällä, tarvittaessa leikattavalla pensas- tai havuaidalla.

Pukinmäenkaaren varteen suositellaan istutettavaksi puuriviä, joka korostaa taustalla olevan Pukinmäen muotoa ja häivyttää kadun liikenteen näkymistä rantapuiston suuntaan.

Kehä I:n pohjois- ja joen itäpuoliseen suojametsään ehdotetaan avattavaksi muutamia näkymiä runkopuuston läpi Vantaanjoen varren ja Pukinmäen rantapuiston suuntaan.

3.4.3 Laiduntaminen

Osaa Pukinmäen rantapuiston niityistä voitaisiin hoitaa laiduntamalla. Suunnitelmassa on ehdotettu kaksi laiduntamiseen soveltuvaa aluetta, joita voitaisiin käyttää vuorotellen. Laiduntaminen edellyttää alueiden aitaamista. Puustoiset saarekkeet voidaan jättää laidunalueiden sisälle.

3.4.4 Niittyjen raivaaminen voimalinjojen alle

Voimalinjojen johtoalueella kasvavien puiden poistosta vastaa Fingrid Oy. Säännöllisin väliajoin toistuvan puiden poiston sijaan voimalinjojen alle voitaisiin raivata niitty ja johtoauekan reunoille kehittää kerroksellinen reunavyöhyke.

3.4.5 Rantojen eroosiokestävyyden lisääminen

Joen rantaluiskissa on eroosiovaurioita ja kulutusjälkiä kohdissa, missä rantaluiskat ovat jyrkät ja paljaat ja veden virtauksen kuluttava vaikutus on ollut suuri. Selvimmin eroosion vaikutukset ovat nähtävissä joen itärannalla Tapaninvainion uimarannan alueella, mistä kesän 2004 tulva irrotti ja huuhtoi kaikki pensaatsat rannasta.

Rantaluiskissa tulisi olla kasvillisuutta, joka varjostaa vettä ja jonka juuristo sitoo maata. Jyrkissä luiskissa puiden ja pensaiden alustat tahtovat jäädä heinittymättä varjostuksen takia, mikä lisää rannan eroosioherkkyyttä.

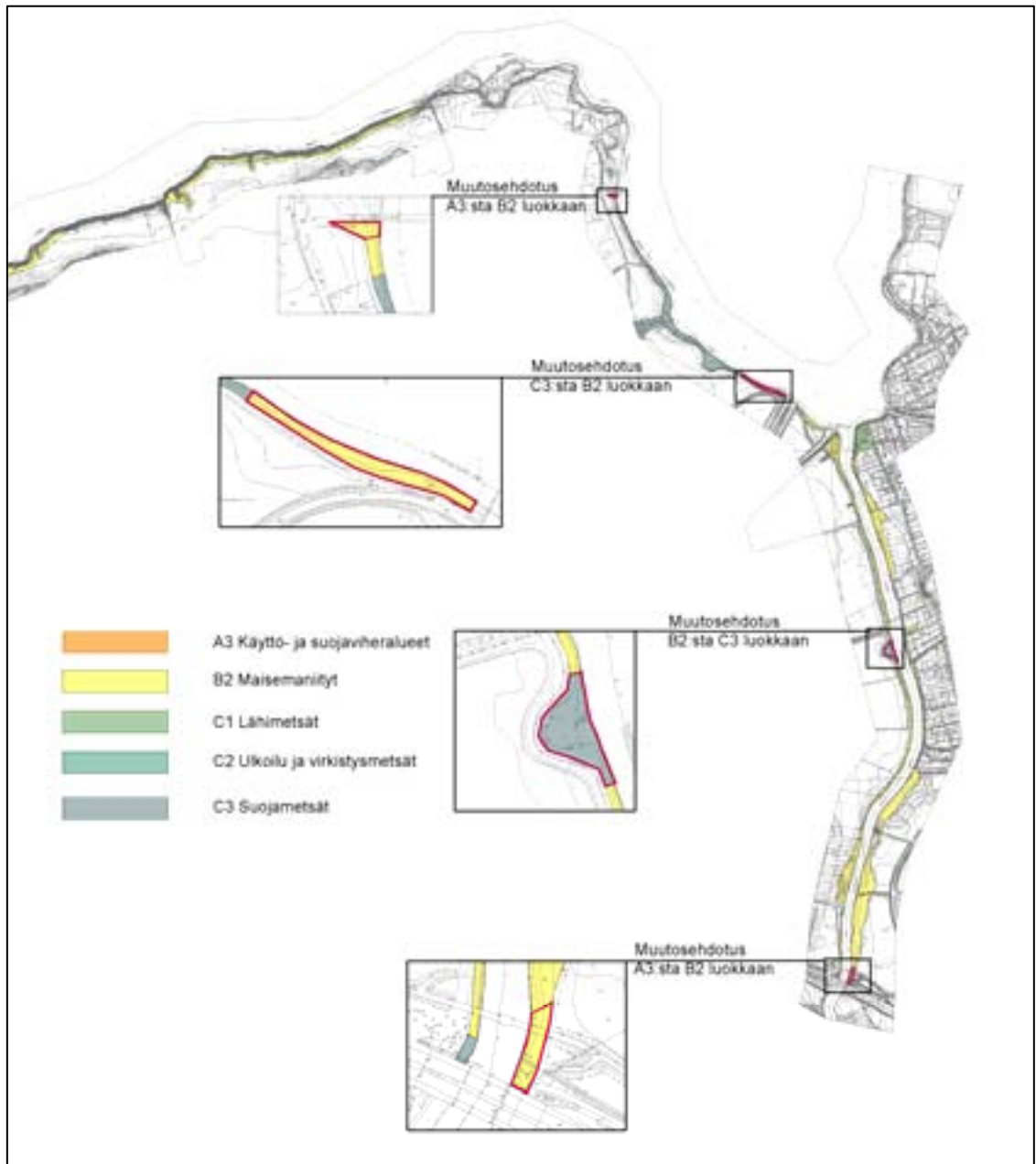
Rantojen kulutuskestävyyttä voidaan parantaa luiskien muotoilulla ja kasvillisuuden avulla. Loivennettu luiska kestää paremmin eroosiota ja heinittyy nopeammin. Suurissa uomissa luiskien saaminen kasvillisuuden peittoon on tärkeämpää kuin muotoilu. Apuna voidaan käyttää verkkoja tai kankaita, jolla maa-aines sidotaan kasvien juuriston kehitymisajaksi. Kasvillisuuden kehittymistä voidaan edistää pistokkain. Rantaluiskien kasvillisuutta ei niitetä.

3.5 Hoitotason muutokset

Suunnittelualueella on tarvetta muutamiin pienialaisiin hoitoluokkamutoksiin:

- Haltialan kevyen liikenteen sillan lähialueella ja Kehä I:n pohjoispuolella sijaitsevat pienialaiset A3-alueet ehdotetaan muutettaviksi B2-hoitoluokkaan (kuviot 28 ja 49).
- Kuvion 36 pohjoisosaa ehdotetaan muutettavaksi C3-hoitoluokasta B2:een, joka vastaa paremmin nykyisellään avoimen kuvion hoitoa. Alue on linnustollisesti arvokasta. Hoitoluokan muutoksella ei ole vaikutusta linnuston olosuhteisiin.
- Kuviolla 41 sijaitsevan puustoisin painanteen hoitoluokka ehdotetaan muutettavaksi B2:sta C3:ksi.

Pienialaisia C3-hoitoluokan alueella ulkoilureitin varressa sijaitsevia polveilevia niittyalueita ei ole muutettu B2-luokkaan alueiden pienen koon vuoksi.

Ehdotetut hoitoluokkamutokset

3.6 Toimenpiteiden kiireellisyys ja vaiheistaminen

3.6.1 Vuosittaiset toimenpiteet

Vuosittain tehtäviä, toistuvia toimenpiteitä ovat:

- Viheralueiden siivoaminen
- Rakenteiden kunnon tarkistaminen (kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä)
- Niitot (vesomalla avoimena pidettävien alueet tarvittaessa joka toinen vuosi) ja niittojätteen keruu
- Turvallisuuden edellyttämät yksittäisten puiden poistot

3.6.2 Muiden toimenpiteiden vaiheistaminen

Uusien niittyalueiden kunnostaminen ja raivaus sekä metsien hoitotyöt voidaan vaiheistaa esimerkiksi kolmessa jaksossa tehtäviksi toimenpiteiden kiireellisyyden mukaan.

Luokka I, 1-2 vuoden kuluessa tehtävät toimenpiteet:

- Puuston raivaukset ja kaadot
  - o Rantavyöhykkeen kuolleiden puiden ja pensaiden poisto sekä uusniittyjen raivaus
  - o Kuusialikasvoksen poistaminen Haavikkojen harventaminen (1. kerta)
  - o Niitettäväksi kunnostettavien polun reuna-alueiden alkuhoito
  - o Vesakon raivaaminen näkymäalueilta (1. kerta)
- Uusien penkkien ja roskakorien sijoittaminen alueelle

Luokka II, 3-6 vuoden kuluessa tehtävät toimenpiteet

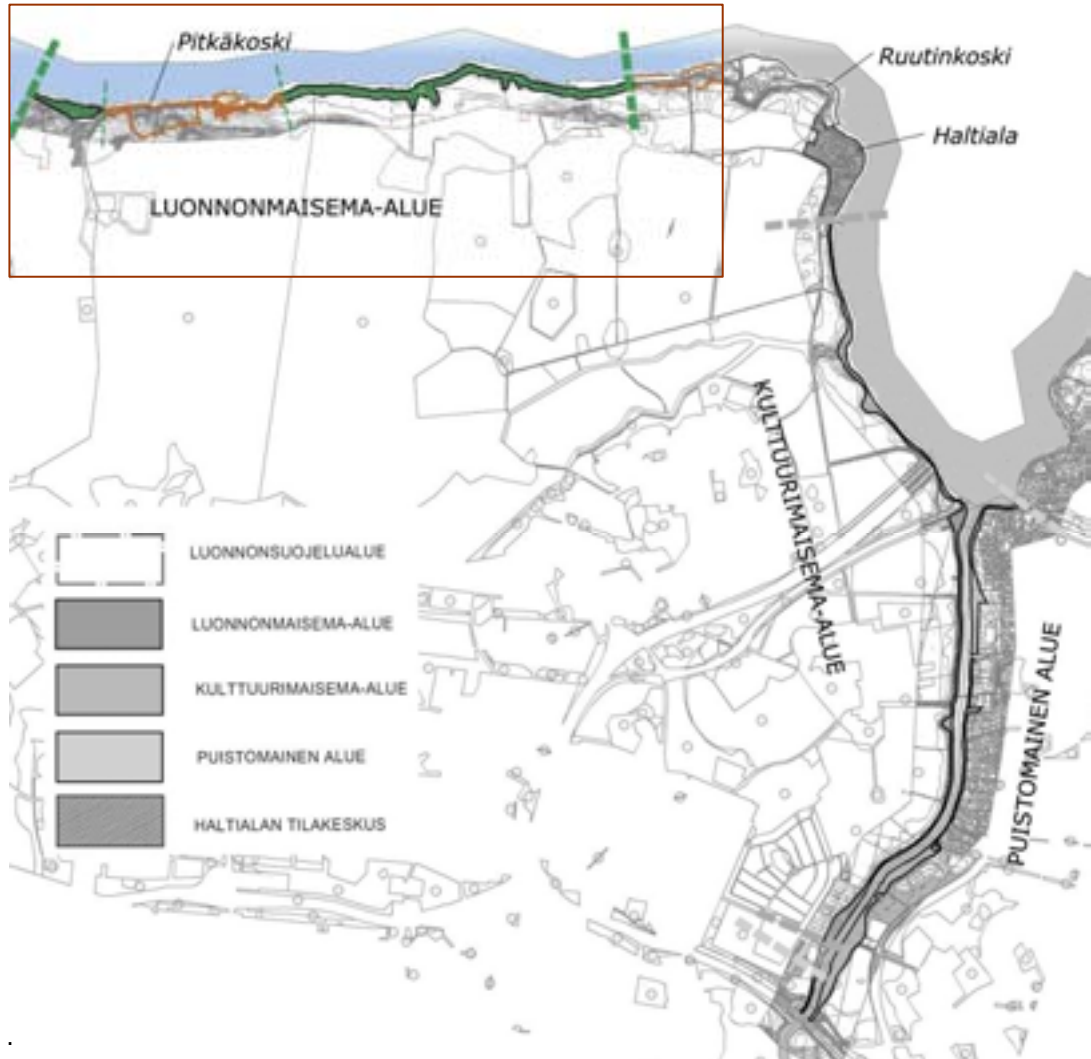
- Vesakon raivaaminen näkymäalueilta (2. kerta)
- *Polkujen, katselutasojen ym. rakenteiden suunnittelu ja rakentaminen, rumpujen maisemointi* (rakenteiden suunnittelu tarvittaessa jo vaiheessa I)
- *Opastuksen parantaminen*

Luokka III, 7-10 vuoden kuluessa tehtävät toimenpiteet

- Vesakon raivaaminen näkymäalueilta (3. kerta)
- Haavikkojen harventaminen (2. kerta)
- *Valaistuksen uusiminen*
- *Niittyjen raivaaminen voimalinjojen alle*

4 Luonnonmaisema-alue

4.1 Alueen rajaus

Luonnonmaisema-alue käsittää Vantaanjoen etelärannan Kuninkaantammenpuistosta Haltialaan (inventoinnin kuvat 1-27). Suunnittelualueeseen kuuluu peltoalueiden ja joen välinen suojavyöhyke. Pitkäkosken ja Ruutinkosken luonnonsuojelualueet eivät sisälly suunnittelualueeseen.

4.2 Erityispiirteet

4.2.1 Maisema ja virkistyskäyttö

Luonnonmaisema-aluetta luonnehtivat jyrkän pohjoisrinteen jokitörmälehdot ja tiheä, lähes kauttaaltaan suljetun reunavyöhykkeen muodostava eri-ikäinen puusto, joka rajautuu suojavyöhykkeen niittynä hoidettavaan avoimeen osaan. Niitylle on muodostunut paljon käytetty tallattu polku. Suljetussa reunavyöhykkeessä on muutama avoimempi kohta, joista on näkymät joelle ja pääsy rantaan. Lisäksi muutamissa kohdissa polulta on näkymiä joelle runkopuuston läpi.

Joen varren maisema tällä kohtaa on Helsingissä ainutlaatuinen: peltoja ja koskia luonnonrauhallisessa ympäristössä. Rinnemetsän voi mieltää Keskuspuiston metsiä jatkavana reunametsänä. Peltojen yli aukeaa pitkiä itä-länsisuuntaisia näkymiä. Myös vastarannalla on paikoin kulttuurimaisemaa. Vantaan uudet asuinalueet vastarannalla koillisessa rikkovat iluusion luonnonmaisemasta.

Luonnonmaisema-alueella rinnelehdot muodostavat suljetun reunavyöhykkeen, jota voimalinja sivuaa ja leikkaa. Pellon suojavyöhykkeelle on muodostunut tallattu polku. Vasemmassa kuvassa taustalla näkyy Vantaan Kartanonkosken uusi asuinalue. Oikeassa kuvassa ylhäällä Ruutinkoski.

Voimalinjat kiinnittävät huomiota avoimessa viljelymaisemassa. Suunnittelualueen länsiosassa Kuninkaantammenpuistossa voimalinjan alta on vastikään kaadettu puusto. Hakkuuaukkoa pitkin aukeaa pitkä näkymä joelle ja vastarannalle.

Alueella ei ole penkkejä, levähdyspaikkoja tai varsinaisia toiminnallisia alueita suojelualueiden levähdys- ja retkeilypaikkoja lukuun ottamatta.

4.2.2 Kasvillisuuden erityispiirteet

Alueen rinnemetsät ovat lehtometsiä, joissa vallitsevina ovat lehtipuut ja -pensaat. Paikoitellen kasvaa kuusta sekä harvakseltaan jaloja lehtipuita (lehmus, pähkinäpensas). Alueella on myös sinne luontaisesti kuulumattomia puita, kuten sembramäntyjä ja poppeleita. Metsät ovat lähes luonnontilaisia ja paikoin erittäin tiheitä. Puusto on osittain lahonnutta, alueella on myös maapuita ja pötkelöitä. Kuninkaantammenpuistossa reitin viereinen alue on avoimempaa ja hoidetumpaa. Ylärinteessä on muutamia vanhoja, osittain lahoja ja katkenneita haapoja, jotka voivat muodostaa turvallisuusriskin avoimen, niittymäisen alueen virkistyskäytölle.

Pensaskerroksessa on monipuolisesti lehtopensaita kuten punaherukkaa, taikinamarjaa, tertsuseljaa ja lehtokuusamaa. Paikoitellen vadelma on vallannut alaa ja muodostaa tiheitä kasvustoja. Aluskasvillisuudessa on arvokasta lehtolajistoa, kuten lehtosinijuurta ja lehtopalsamia (erit. kuviot 7 ja 9). Yleisempiä alueella kasvavia lehtokasveja ovat mm. lehtokorte, kevätlehtoleinikki ja kevätlinnunherne.

Reunavyöhykettä jäsentävät kulttuuriperäiset suuret havupuut (kuviot 5-9)

4.2.3 Suojelukohteet

Ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän mukaan koko osa-alue eli Vantaanjoen ahde Pitkäkosken ja Ruutinkosken luonnonsuojelualueiden välissä kuuluu luokkaan arvokkaat kasvillisuus- ja kasvistokohteet. Rinteessä kasvaa useita Helsingissä harvinaisia lehto- ja lehtokorpilajeja: korpinurmikka, lehto-orvokki, mätässara, lehtosinijuuri (erit. runsas), suokeltto, mustakonnanmarja, purolitukka ja lehtopalsami. Yleisimmistä lehtokasveista rinnettä luonnehtivat lehtokorte, kevätlehtoleinikki, lehtotähtimö, kevätlinnunherne ja lehtokuusama. Kevätkukkijoihin kuuluneeseen vielä lisää merkittäviä kasveja, kuten tesmayrtti, imikkä ja kevätlinnunsilmä. Yläosan purokurujen seinämillä kasvaa harvinainen niittykasvi törrösara. Arto Kurtto on kasvillisuusinventointia tehdessään vuonna 1993 ehdottanut alueen suojelemista, koska esim. lehtosinijuuri ei kasva kummallakaan em. luonnonsuojelualueista (Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmä). Myös Helsingin kaupungin rakennusvirasto on lausunnossaan Vantaanjoen Naturaan liittämistä ehdottanut tämän kohdan vesialueen suojelemista (Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 22.9.2004).

Joen koskien väliseltä osuudelta on myös tavattu harvinaisen vuollejokisimpukan elinympäristö. Suunnitelmassa esitetyillä kasvillisuuden hoitotoimenpiteillä ei ole vaikutusta vuollejokisimpukan menestymiseen. Simpukan menestymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat lähinnä veden laatu ja väli-isäntäkalojen saatavuus. Mahdollisia vaikutuksia olisi myös ruoppauksella tms. jokirakentamisella eli suoranaisesti veteen kohdistuvilla toimenpiteillä sekä jokea varjostavan puuston laajamittaisella poistamisella.

Kuninkaantammenpuistossa (327/99) on erittäin runsas pihojen, pensaikkojen ja metsien peruslennusto. Lisäksi lajistoon kuuluvat pikkutikka, tikli, kultarinta ja nokkavarpunen. Puiston avoimet alueet ovat korkeahkeinäistä niittyä. Puusto on vanhaa sekametsää. Lennuston kannalta avaintekijöitä alueella ovat lehti- ja lahoppuusto ja vanhan puuston määrä sekä niittyalue ja jokivarssi. Joen koskialue on koskikaran talvehtimispaikka. Alueen merkittävyys on luontotietojärjestelmässä III-luokkaa.

4.3 Erityistavoitteet

Lehtoalueilla erityisiä tavoitteita ovat kuusettumisen estäminen, jalojen lehtipuiden säilyttäminen, lahoppuuston osuuden kasvattaminen sekä alueiden kulumisen ehkäiseminen kulkua ohjaamalla. Lehtomaisten olosuhteiden säilyttäminen on erityisen tärkeää alueilla, joilla kasvaa arvokasta, edustavaa lehtokasvillisuutta (kuviot 7 ja 9).

Maisemallisia tavoitteita ovat nykyisen maisematilallisen perusrakenteen ja metsäisen yleisilmeen säilyttäminen, metsäkuvioiden tilallisen monimuotoisuuden edistäminen sekä nykyisten jokinäkymien säilyttäminen ja niiden vahvistaminen paikoin kevyesti.

Virkistyskellisenä ja toiminnallisena tavoitteena on parantaa ulkoilumahdollisuuksia maisemaan sopivalla ja maisemallisesti kestäväällä tavalla sekä parantaa veden äärelle pääsyä, mutta estää eroosioherkkien rinteiden kulumista.

Luonnonmaisema-alueella reunavyöhykettä jäsentävät muutamat avoimemmat kohdat ja niistä avautuvat näkymät vastarannalle. Kuva kuviolta 26

4.4 Tarkennukset yleisiin hoito-ohjeisiin

4.4.1 Niityt

Kuninkaantammenpuiston avoimet alueet niitetään kerran vuodessa. Niittojätettä ei kerätä. Niiton ajankohdassa tulee huomioida lintudirektiivi, joka antaa pesimisrauhan mm. maapesintäisille linnuille heinäkuun loppuun asti.

Suojavyöhykkeen avoimien niittyalueiden hoitoa jatketaan nykyiseen tapaan niittämällä alueet kerran vuodessa elokuun loppuun mennessä. Niittojäte kerätään pois.

Rannan avoimiin kohtiin sijoitettavilla näköala- ja levähdyspaikoilla (kuviot 13 ja 23) polun reunat ja penkkien ympäristöt pidetään avoimina ja siisteinä vesomalla alueet 1-2 vuoden välein. Leikkuutähteet hävitetään metsään, jos niitä ei tule paljon.

4.4.2 Metsät

Hoitoajanjaksolla ei ole tarvetta puuston laajamittaiselle poistamiselle tai uudistamiselle.

Niitylle tai polulle kaatumaisillaan olevat vaaralliset puut kaadetaan metsän puolelle ja jätetään metsään lahopuiksi. Kantoja ei jyrsitä.

Kuvioilta 1a, 7 ja 9 poistetaan kuusialikasvos ja nuoret kuuset. Valaistusolosuhteita ei saa kuitenkaan muuttaa liian voimakkaasti. Toimenpiteiden vaikutusta seurataan ja kuusien poisto toistetaan tarvittavin aikavälein; seuraava kerta on todennäköisesti ajankohtainen vasta seuraavalla hoitokaudella. Hakkuutähteitä ei jätetä metsään.

Nykyisiä runkopuuston välistä aukeavia jokinäkymiä ylläpidetään poistamalla näkymäalueilta vesakkoa ja pienpuustoa 3-5 vuoden välein (alueet on esitetty suunnitelmakartalla 1). Joen näkyvyyttä parannetaan ja metsäkuvioiden tilallista vaihtelua lisätään poistamalla vesakkoa paikoin hieman enemmän. Samalla luodaan edellytyksiä monipuolisemman aluskasvillisuuden kehittymiselle. Kuviolla 1 vesakon poistolla parannetaan myös sembroyen näkyvyyttä reunavyöhykkeessä poistamalla vesakkoa niiden ympäriltä voimakkaammin. Hakkuutähteet jätetään metsään.

Kuviolla 1 sembroyen ja kuusien näkyvyyttä parannetaan poistamalla vesakkoa niiden ympäriltä. Samalla vahvistetaan jokinäkymää.

Kuviolla 19 sijaitsevan haapatiheikön eteläosaa harvennetaan elinvoimaiseksi runkopuumetsiköksi. Hakkuutähteet viedään pois, jotta haapojen alle voisi kehittyä aluskasvillisuutta. Tällä hoitokaudella harvennus tehdään 5 vuoden välein, jatkossa 10-15 vuoden välein.

4.4.3 Toimenpide-ehdotukset

Rantaan ja veden äärelle pääsyä helpotetaan sijoittamalla kuviolle 13 ja 23 rannan nykyisiin avoimiin kohtiin näköala- ja levähdyspaikat. Kuviolla 13 rantaan sijoitetaan puinen katselutaso penkkeineen (rakenteet suunnitellaan erikseen). Kuviolle 23 sijoitetaan penkki. Penkinä voidaan käyttää Keskuspuiston kalustekilpailun tuloksena kehitettyä selkänojatonta mallia.

Rantaan johtavat polut toteutetaan tallauspoltuina tai kapeina (leveys max. 1,5 m), karkealla maa-aineksella vahvistettuina polkuina. Kuviolla 13 polku rakennetaan rinteeseen jyrkimmässä kohdassa puutuettuna maaportaana ja varustetaan puisella kaiteella.

Poikkileikkaus 1. Kuviolle 13 sijoitetaan rantaan näköalatasanne ja penkki. Polun jyrkin kohta toteutetaan maarakenteisena portaana ja varustetaan kaiteella. Alla valokuvat kuvion nykytilasta

4.4.4 Maisemalliset suositukset

Voimalinja leikkaa reunavyöhykkeen kuviolla 1a ja kuvioiden 18 ja 19 rajakohdassa. Myös kuvioiden 20-27 eteläosat ovat voimalinjan johtoalueella. Säännöllisin väliajoin toistuvan puiden poiston ja jyrkkäreunaisten hakkuuaukkojen sijaan voimalinjojen johtoaukeat voitaisiin raivata niityiksi, joiden reunat kehitettäisiin pyöreäreunaisiksi kerroksellisiksi reunavyöhykkeiksi. Osalle johtoaukean aluetta voidaan istuttaa tiheästi pähkinäpensasta, joka ei tarvitse hoitoa ja pysyy matalana.

Voimalinjojen linja-alueen reunoille ja linja-aukeaan voidaan istuttaa pähkinäpensasta. Kuvat kuvioilta 19 ja 1a

4.4.5 Hoitotason muutokset

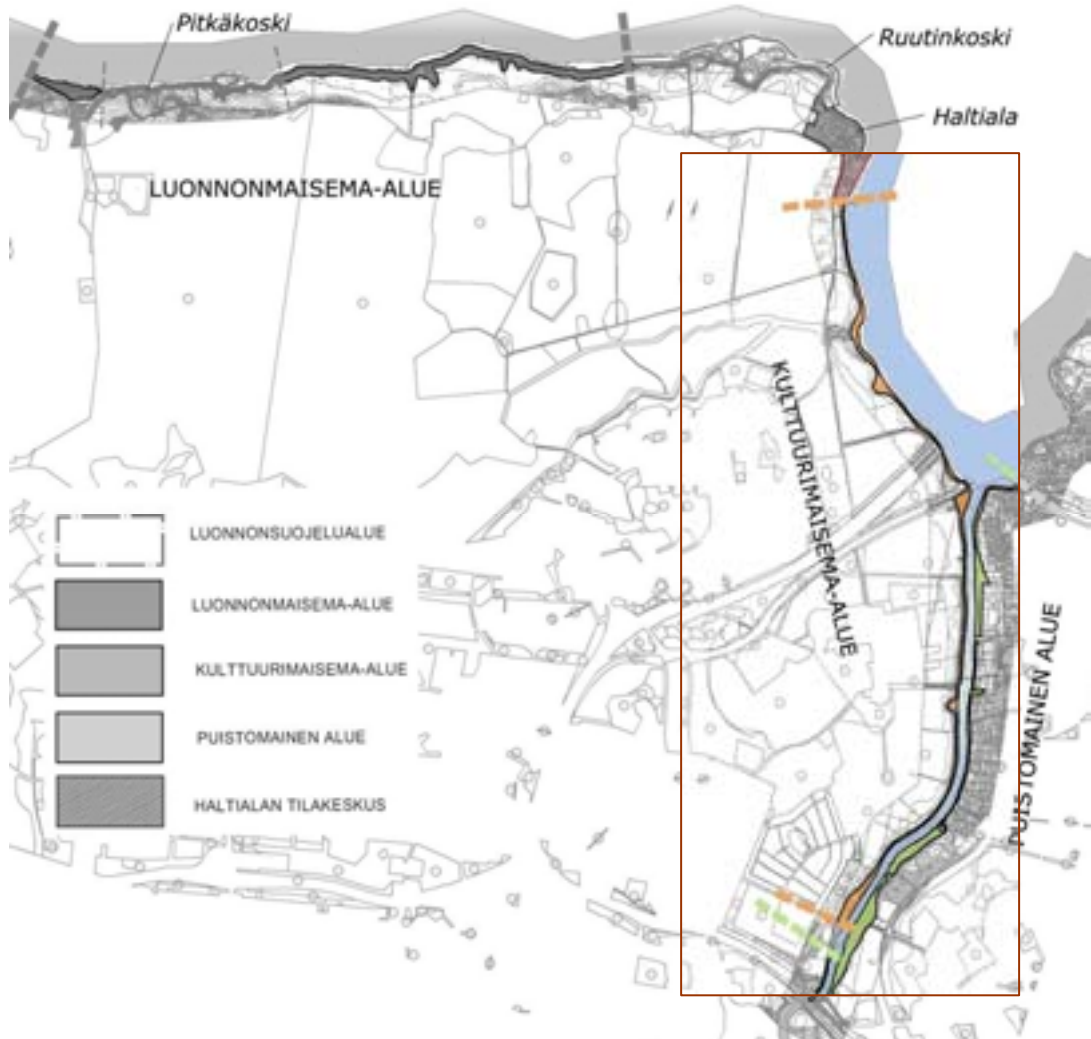
Luonnonmaisema-alueella ei ole tarvetta hoitoluokkien muuttamiseen.

5 Kulttuurimaisema-alue

5.1 Alueen rajaus

Kulttuurimaisema-alue käsittää Vantaanjoen länsirannan Haltialasta Pakilan uimarantaan asti. Alue on asemakaavassa maanviljelyyn ja virkistykseen varatun erityisalueen suojavyöhykettä ja sitä reunustaa koko matkalla valaistu kivituhkapintainen ulkoilureitti. Joen yli on kaksi kevyen liikenteen siltaa. Kuvion 32 eteläosaan on asemakaavoitettu uimaranta, jota ei ole toteutettu.

5.2 Alueen erityispiirteet

5.2.1 Maisema ja virkistyskäyttö

Kulttuurimaisema-alueen pohjoisosa on pensaikkoista, linnustollisesti arvokasta rantavyöhykettä (kuviot 28-35). Alueen ilme on luonnonmukaisen hoitamaton. Näkymät joelle ovat vähäisiä ja pensaikkojen tiiviisti kehystämiä. Kulttuurimaisema-alueen eteläistä osaa jäsentävät puoliavoimet runkopuuryhmittä ja -rivit. Joki näkyy puiden välistä kauniisti. Näkymät ovat paikoin umpeutumassa varttuvan vesakon ja pensaskerroksen takia. Rantavyöhykkeellä on

muutamia leveämpiä puustoisia painanteita (kuviot 32, 34 ja 41). Alueen eteläosassa on suljetumpi ja pensaikkoisempi osuus (kuviot 44-45).

Ranta-aluetta on loivennettu ja se muodostaa ns. tulvatasanteen. Veden äärelle pääsee puuryhmien lomasta melko helposti ja rantaan on muodostunut muutamia polkuja. Aikaisemmin pellot ulottuivat rantaan asti ja rantaluiska oli luontaisen jyrkkä ja paljas. Ulkoilureitti on vilkkaassa käytössä ja sitä sivuaa ratsastusreitti. Ulkoilureitin varressa on harvakseltaan muutamia huonokuntoisia penkkejä.

Kulttuurimaisema-alueen pohjoisosa on pensaikkoista ja puustoista, linnustollisesti arvokasta rantavyöhykettä. Alueen ilme on luonnonmukainen ja näkymät joelle vähäisiä. Rantavyöhykettä jäsentävät muutamit leveämmät puustoiset painanteet. Ylempi kuva kuviolta 29, alempi kuviolta 32-34

Kulttuurimaisema-alueen eteläistä osaa jäsentävät puoliavoimet runkopuuryhmät ja -rivit. Kuva kuviolta 41-42, vastarannalla puistomaisen alueen kuviot 51-54

Ulkoilureitin länsipuolen näkymiä hallitsevat laajat avoimet viljelymaisemat keskuksineen. Tuusulanväylä ja vanha Tuusulantie katkaisevat näkymät Haltialasta Tuomarinkylään. Ulkoilureitti on johdettu siltojen ali. Siltojen lähiympäristö ja niiden välinen alue multavarastoineen on kulttuurimaisemasta poikkeavaa väyläympäristöä. Heti Tuusulantien eteläpuolella on maisemallinen solmukohta, jossa Keravanjoki liittyy Vantaanjokeen.

Alueen eteläosassa ulkoilureittiin rajautuvat viljelypalstat muodostavat reunavyöhykkeen, joka on ilmeeltään hieman epämääräinen (kuviot 46-47). Selkeän rajauksen puuttuessa viljelytoiminta on levinnyt myös rannan puistomaisen vyöhykkeen puolelle (luvaton komposti kuviolla 47).

Tuusulanväylän ja Kehä I:n melu kuuluu alueella jonkun verran, häiritsevää melu on väylien lähellä. Vastarannan paljaat uimaranta-alueet sijaitsevat avoimien näkymien päätteinä ja sopivat huonosti kulttuurimaisemaan.

5.2.2 Kasvillisuuden erityispiirteet

Osa-alueella on joenvarsimetsiä, joiden puuston ja pensaiden tiheys ja kunto vaihtelevat, samoin kuin valtalajit. Yleisimpiä puita ovat harmaaleppä, tuomi, raita ja mustuvapaju. Alueen eteläosassa kasvaa koivuja melko harvakseltaan ryhminä. Alueella on melko paljon kuollutta puustoa ja umpeutuneita alueita. Aluskasvillisuus on suhteellisen korkeaa, ja siihen kuuluvat yleiset piennar- ja niittylajit, kuten mm. vuohen-, koiran- ja karhunputki, piennaryrtti, pujo ja nokkonen. Aluskasvillisuudessa esiintyy myös pajuasteria, joka on alkuperältään koristekasvi.

Reitin reuna-alueiden kasvillisuus on niitettyä ja matalampaa kuin muualla. Hoitamattomien tuoreiden niitty- ja vesakkoalueiden kasvillisuus yksipuolista ja tavanomaista. Pensaskerrok- sessa on yleisenä vadelmaa, joka on vallannut elintilaa matalammilta ruohokasveilta.

Rantavyöhykkeellä on paljon kuollutta puustoa ja pensaikkoo. Kuva kuvioilta 35 ja 33

5.2.3 Suojelukohteet

Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän mukaan alueella on yksi linnustollisesti arvokas kohde: joenvarsi Laamannintien kohdalla. Lisäksi alue rajautuu kahteen linnustollisesti arvokkaaseen alueeseen: Haltialan tilaan ja Niskalan peltoihin.

Joenvarsi Laamannintien kohdalla (tunnus 083/99) on Helsingin tärkeimpiä yölaulajapaikkoja. Alueen lajisto on pensaikko- ja kulttuurialueiden linnustoa ja siihen kuuluvat mm. satakieli, luhta- ja viitakerttunen sekä pensassirkkalintu. Alue on luontoarvoiltaan merkittävin kohde kulttuurimaisema-alueella.

Haltialan tilan alueella (tunnus 082/99) pesimälinnusto on runsas, koostuen mm. kulttuuri-, sekametsä- ja pensaikkolinnustosta. Lajistoon kuuluvat mm. satakieli, luhta- ja viitakerttunen, kultarinta, pikkulepinkäinen, tikli, hemppo, punavarpunen, pensassirkkalintu, pikkuvarpunen ja peltosirkku.

Niskalan pelloilla (kohde 080/99) on runsas peltolinnusto, johon kuuluvat mm. töyhtöhyppä, kuovi, peltosirkku, pikkulepinkäinen, pensastasku, keltävästäräkki, mahdollisesti viiriäinen ja tunturikyhky. Lisäksi alueella ruokailee huomattavat pääsky- ja tervapääskymäärät kesäisin. Peltoalue on myös Helsingin tärkeimpiä muuttolintujen levähdysalueita: paikalla viivähtävät monet petolinnut, kyyhkyt, varpuslinnut, kahlaajat, pääskyt ja tervapääskyt.

5.3 Erityistavoitteet

Linnustollisesti arvokkaalla alueella (kuviot 28-35) tavoitteena on säilyttää linnuston elinolosuhteet ylläpitämällä alueen ominaispiirteitä ja kanavoimalla häiritsevät toiminnot muualle.

Kohdissa, joissa kasvaa huonokuntoista tai kuollutta puustoa ja pensaikkoo, tavoitteena on edistää kasvillisuuden luontaista uudistumista. Kuvioilla 44 ja 45 pidemmällä ajanjaksolla tavoitteena on runkopuuryhmien muodostaminen alueelle. Metsäisten painanteiden monimuotoisuutta edistetään. Avoimilla niittymäisillä alueilla tavoitteena on lajiston monipuolistaminen.

Maisemallisia tavoitteita ovat nykyisten avoimien alueiden säilyttäminen sekä alueen tilallisen vaihtelun monipuolistaminen ja selkeyttäminen. Avoimilla ja puoliavoimilla alueilla tavoitteena on siisti yleisilme. Väylien lähiympäristöä kehitetään nykyistä monimuotoisemmaksi ja viihtyisämmäksi. Viljelypalstojen rajautumista selkeytetään.

Virkistyskellisenä ja toiminnallisena tavoitteena on lisätä levähdyspaikkoja sekä parantaa veden äärelle pääsyä.

Kuvion 29 avoimista kohdista aukeaa näkymiä vastarannalle. Avoimet alueet raivataan ja niitä hoidetaan niittyinä.

5.4 Tarkennukset yleisiin hoito-ohjeisiin

5.4.1 Niityt

Raitin ja joenvarren metsä- ja pensasalueiden väliset avoimet tuoreet ja kosteat niittymäiset alueet kunnostetaan mahdollisimman laajalta alueelta koneellisesti kunnossapidettäväksi niityksi. Muutamin paikoin myös raivataan rantapensaikoista uusia niittyalueita (kuviot 35, 37 ja 38). Puoliavoimien puuryhmien alustat (kuviot 36, 39-42 ja 46) pidetään avoimina vesomalla ne 1-2 vuoden välein. Luontaisia kuivan heinän kasvustoja (kastikka- ja piurualueet kuvioilla 43 ja 45) ei niitetä. Mikäli alueet vesottuvat, vesakko poistetaan tarvittavin välein.

Niityiksi kunnostettavat alueet ja uusniittyjen alueet siivotaan, raivataan ja maanpinta tasoitetaan koneellisen niiton mahdollistamiseksi. Kannot jyrsitään ja hakkuutähteet kuljetetaan pois. Hakkuutähteitä voidaan kohtuullisissa määrin kuljettaa alueen metsäisiin painanteisiin, missä ne lisäävät lahopuun määrää ja edistävät alueiden monimuotoisuutta.

Reitin reunan ja puuston välisen niitettävän alueen leveys vaihtelee. Alueet niitetään polveillen seuraten metsän ja pensasalueiden reunaa. Myös metsäsaarekkeiden välit niitetään niissä kohdissa, joissa koneellinen niitto onnistuu. Niitto tehdään kerran vuodessa elokuun loppuun mennessä. Haltialan kevyen liikenteen sillan sekä Tuusulanväylän ja Tuusulantien lähiympäristöt niitetään kaksi kertaa vuodessa. Puuryhmien alustat vesotaan 1-2 vuoden välein. Niittojätteet kerätään pois. Vesomistähteet jätetään paikoilleen, mikäli niitä ei ole erityisen paljon (esim. ensimmäinen hoitokerta).

Penkkien alustat niitetään käsin vuosittain.

Puuryhmien alustat pidetään avoimina vesomalla (kuvio 42). Leikkuutähteet viedään pois. Ulkoilureitin ja rantaluiskan väliset tasaaiset ruohovartisen kasvillisuuden alueet kunnostetaan niityiksi ja hoidetaan niittämällä (kuvio 29)

Kuvion 47 hoitamattomat niittyalueet kunnostetaan ja otetaan hoidon piiriin. Ulkoilureitin reuna-alueet niitetään polveillen seuraten puu- ja pensaskasvillisuuden rajaa (kuvio 42)

Poikkileikkaus 3. Hoitotoimenpiteet kulttuurimaisema-alueella avoimessa kohdassa ja puuryhmien kohdalla kuviolla 42. Valokuva kuviolta alla

5.4.2 Metsät

Reitin varresta kaadetaan vaaralliset puut. Kantoja ei jyrsitä, ellei niistä ole haittaa niitolle. Metsäisten painanteiden kohdassa puut kaadetaan metsään. Reitin varresta hakkuutähteet kuljetetaan pois. Nykyiset näkymäalueet ylläpidetään ja muutamissa kohdissa raivataan umpeutuneita alueita näkymien avaamiseksi. Alueen yleisilmettä siistitään ja selkeytetään.

Linnustollisesti arvokkaalla alueella (kuviot 28-35) metsän hoitotoimenpiteet tulee tehdä muuttamatta alueen ominaispiirteitä ja lintujen pesimäkauden ulkopuolella. Puuston ja pensikon poistot tehdään varovasti poistaen vain turvallisuuden edellyttämät puut reitin varresta sekä nykyisten näkymäalueiden yhteydestä kuolleita puita ja pensaita. Kaikki tiheiköt säilytetään. Varsinkin paju- ja leppätiheiköt ovat linnuston kannalta tärkeitä. Poistettavien puiden rungot voidaan kohtuullisissa määrin jättää maapuiksi lisäämään lahopuun määrää.

Leveämmillä metsäisillä alueilla ja metsäisten painanteiden kohdissa kuvioiden sisälle jätetään kuolleita ja lahoavia puita pystyyn sellaisiin kohtiin, jossa ne eivät aiheuta vaaraa turvallisuudelle (kuviot 32, 34 ja 41).

Metsäisten painanteiden monimuotoisuutta edistetään jättämällä lahopuuta kuvioille. Reitin varresta poistetaan vaaralliset puut (kuvio 41)

Metsäisillä osuuksilla (kuviot 30-35, 38-39, 41 ja 44-45) nykyisiä puuston välistä aukeavia jokinäkymiä ylläpidetään poistamalla näkymäalueilta vesakkoa, pienpuustoa ja kuollutta kasvillisuutta 3-5 vuoden välein. Linnustollisesti arvokkaalla alueella (kuviot 30-35) näkymäalueiden kasvillisuutta harvennetaan varovaisesti poistamalla lähinnä kuolleita pensaita ja puita. Muualla vesakkoa ja pienpuustoa voidaan poistaa voimakkaammin. Hakkuutähteet voidaan kohtuullisissa määrin jättää metsään.

Näkymäalueet pidetään avoimina niittämällä ja vesakkoa poistamalla (kuvio 41)

Tuusulanväylän ja vanhan Tuusulantien siltojen välisellä alueella maisemaa selkeytetään poistamalla kuolleita ja huonokuntoisia pensaita ja avartamalla jokinäkymiä (kuviot 36-38)

5.4.3 Toimenpide-ehdotukset

Rantaan ja veden äärelle pääsyä helpotetaan perustamalla kuvioille 32 ja 46 kevyet polut ja sijoittamalla rantaan laiturit. Samalla vähennetään kulutusta muilta alueilta ja vältetään lintujen pesimähäirintää. Polut voivat olla kapeita, karkealla kiviaineksella vahvistettuja nurmipolkuja tai niittämällä avoimena pidettäviä tallauspolkuja.

Lähelle reittiä hyville näkymäalueille sijoitetaan uusia penkkejä istuskelua varten ja uusitaan nykyiset penkit. Kunnossapidollisista syistä penkit sijoitetaan vähintään metrin etäisyydelle ulkoilureitin reunasta.

Poikkileikkaus 2. Hoitotoimenpiteet kulttuurimaisema-alueella avoimessa kohdassa ja pensasvyöhykkeen kohdassa kuviolla 32. Penkit asennetaan vähintään metrin etäisyydelle reitin reunasta.

Siltojen ympäristöjä ehdotetaan korostettavaksi porttiaiheen muodostavilla puustutuksilla. Haltialan kevyen liikenteen sillan yhteyteen (kuvio 28) voidaan istuttaa muutamia kartano-ympäristössä käytettyjä havupuita kuten serbiankuusia tai mustakuusia sekä sillan luiskiin esim. taikinamarjaa ja korpipaatsamaa. Tuusulanväylän ja vanhan Tuusulantien siltojen läheisyyteen (kuviot 36-40) sopivia puulajeja ovat esim. tervaleppä, raita ja halava. Vanhan Tuusulantien eteläpuolelle voidaan istuttaa muutama havupuu esim. mustakuusia pariaksi vastarannan kuusille.

Tuusulanväylän sillan ja Malmin uimarannan kevyen liikenteen sillan paljaita lähiympäristöjä voidaan jäsentää ja sovittaa maisemaan harkituin puustutuksin. Kuvat kuvioilta 36 ja 41

Kuviolle 47 pihapiirin läheisyyteen ehdotetaan täydennysistutuksina pihlajia ja kirsikkapuita sekä rantaan raitaa ja koivua muutaman puun ryhminä.

Ulkoilureitin alittavan Nä시오jan rummun päät maisemoidaan esimerkiksi hirsirakenteella (kuvio 32). Tuusulanväylän kuivatusojan putkien päät viimeistellään leikkaamalla putkien päät vinoon (kuvio 37).

Kuviolla 32 sijaitsevan Nä시오jan rummun pää (ylh, vas.) leikataan ja maisemoidaan samantyyppisellä hirsirakenteella (oik.) kuin Tuomarinkartanon alueella on käytetty. Kuvion 46 ranta-alueelle ehdotetaan laiturin sijoittamista (alh. vas.)

Kuviolla 47 sijaitseva luvaton komposti (ylh.) hävitetään ja alue kunnostetaan niityksi. Pakilan viljelypuiston ja ulkoilureitin väliin ehdotetaan matalaa pensas- tai havuaitaa rajaamaan viljelyspalstat reitistä (kuva alh.)

5.4.4 Maisemalliset suositukset

Laamannintietä reunustavaa koivuriviä ehdotetaan jatkettavaksi.

Tuusulanväylän ja vanhan Tuusulantien välisellä alueella sijaitsevaa haavikko harvennetaan tavoitteena elinvoimainen runkopuumetsikkö (kuvio 37). Multavarastoa rajaava varttunut ja hyväkuntoinen männikkö muodostaa nykyisellään väylämaisemaan ikivihreän maamerkin. Männikkö säilytetään ja sen edustalle voidaan istuttaa paremmin näkymiä multavaraston suuntaan rajaava pensasaidanne. Mikäli multavaraston toiminta alueella loppuu tai alueen tiejärjestelyjä mietitään uudelleen, männikön säilyttämistä tarkastellaan osana ko. ratkaisuja.

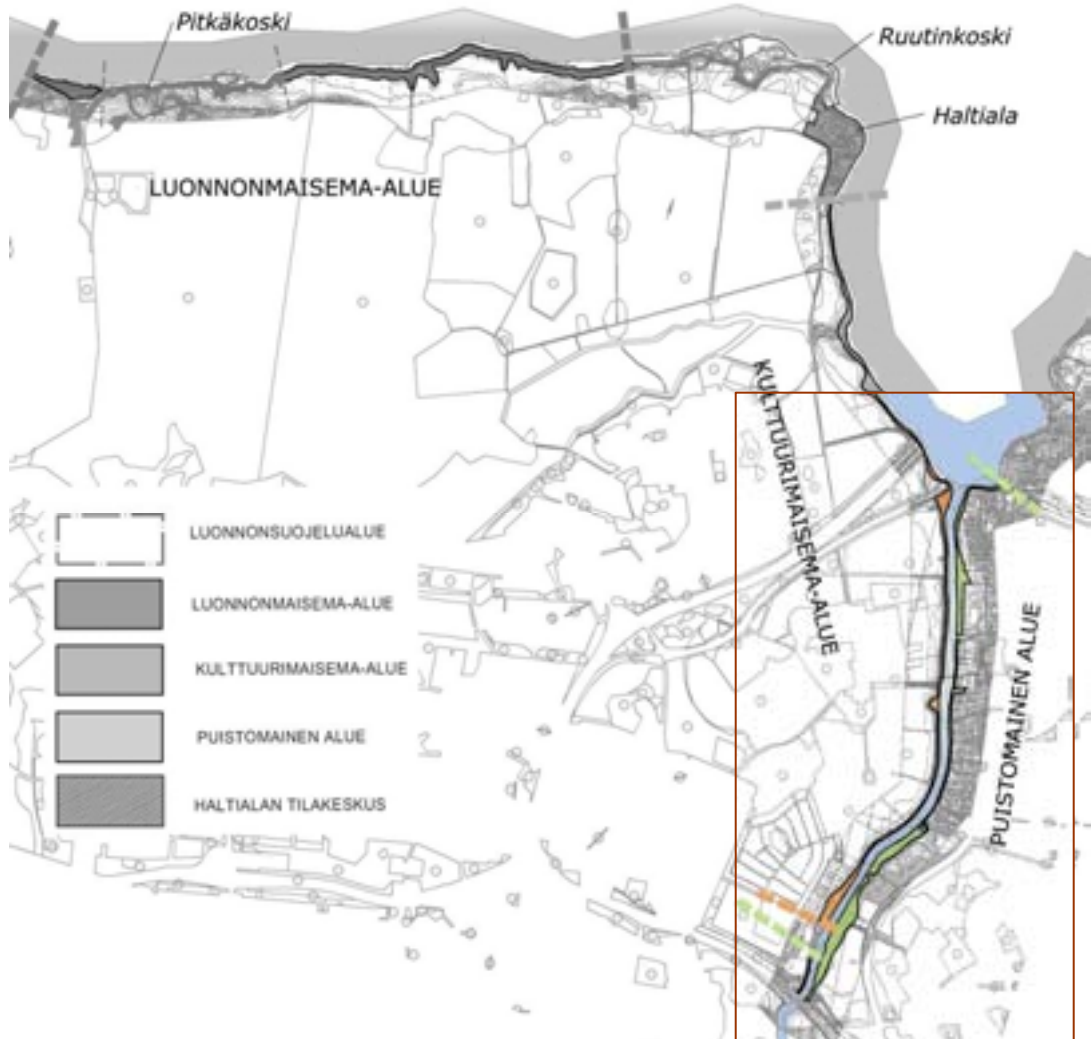
Asemakaavassa esitettyä uimarantaa ei tule toteuttaa tässä vaiheessa. Kaupunkisuunnitteluvirasto selvittää uimarannan tarpeen myöhemmin.

5.4.5 Hoitotason muutokset

Hoitoluokkia on tarpeen tarkistaa muutamissa pienialaisissa kohdissa. Haltialan kevyen liikenteen sillan lähialue ehdotetaan muutettavaksi A3:sta B2-hoitoluokkaan (kuvio 28). Laamannintien viereisen ranta-alueen avoin osuus Tuusulantien pohjoispuolella ehdotetaan muutettavaksi C3-luokasta B2:een (kuvio 36). Metsäinen painanne kuviolla 41 ehdotetaan muutettavaksi luokasta B2 luokkaan C3.

6 Puistomainen alue

6.1 Alueen rajaus

Puistomainen alue käsittää Vantaanjoen länsirannan Pakilan uimarannasta Kehä I:lle ja itärannan vanhalta Tuusulantieltä Kehä I:lle. Asemakaavassa alue on pääsääntöisesti puistoa sekä urheilu- ja virkistysaluetta. Rantavyöhykkeen leveys vaihtelee. Alueelle sijoittuu kolme uimarantaa.

6.2 Alueen erityispiirteet

6.2.1 Maisema ja virkistyskäyttö

Länsirannalla Klaukkalanpuiston kuusikko ja rannan lähes sulkeutunut puustoinen vyöhyke luovat tiiviin metsäisen sisääntulon alueelle, mikä toimii kontrastina rannan avoimemmille osuiksille. Rannan pensasvyöhykkeessä on paljon kuolleita pensaita (kuvio 48). Klaukkalanpuiston pohjoispuolella sijaitsee Pakilan uimaranta.

Puistomaisen alueen eteläosan laajoja avoimia maisematiloja ja käyttöniittyjä jäsentävät harvakseltaan olevat puuryhmät ja yksittäispuut (kuvat ylh. ja alh. oikealla). Avoimet tilat lisäävät tuulisuutta. Voimalinja korostuu avoimessa maisemassa. Joen varren uimarannat ovat alueelle tyypillisiä. Malmin uimaranta ei muodosta kovin edustavaa näkymän päätettä Tuomarinkylän kartanolta lähtevälle kujanteelle (kuva alh. vasemmalla)

Joen itärannalla puistomainen alue rajautuu asutukseen ja suuriin väyliin (Tuusulantie, Kehä I) ja jatkuu suurelta osin puistona reitin toisella puolella. Aluetta jaksottavat toiminnalliset alueet (viljelypalstat, uimarannat, kanoottivuokraamo, pelikentät) ja puutarhamaiset osuudet (vanhat pihapiirit, muutamat rantaan ulottuvat tontit). Alue on suurelta osin avointa, paikoin puiden ja puuryhmien jaksottamaa puisto- ja virkistysaluetta. Puistoalueet ovat yleisilmeeltään luonnonmukaisia. Alueet ovat vilkkaassa ulkoilukäytössä. Joenvarren viheralueet ja ulkoilureitti ovat tärkeä osa koillisen suurpiirin viheralueverkostoa. Näkymät joelle ja vastarannalle ovat hyvät.

Pukinmäen rantapuisto on avoin laaja virkistysalue (kuvio 49). Avoimessa tilassa tuulisuus korostuu. Kehä I:n ja Pukinmäenkaaren liikenne häiritsevät ruuhka-aikoina. Rantapuiston pohjoispäässä on pumpaamo, jonka ympäristö on keskeneräinen.

Rantavyöhyke Malmin uimaranta-alueesta pohjoiseen on täysin paljasta. Kesän 2004 tulva irrotti kaikki pensaat rantaluiskasta ko. alueella. Uimarannan hiekka-alue on paljas ja paikoin tulvavesien syövyttämä.

Vasemmalla Kehä I ja puistomaisen alueen eteläisin osa. Oik. ylhäällä Pukinmäen viljelypalstat ja Pukinmäen uimaranta, taustalla Pukinmäenkaari. Etualalla kulttuurimaisema-alueen kuviot 42-46. Oik. alhaalla Malmin uimaranta ja suunnitellun Kapteenskanmäen puiston alue. Etualalla kulttuurimaisema-alueen kuvio 40

Tapaninvainion pientaloasutuksen kohdassa rantavyöhyke on kapea (kuviot 51-54). Reitti rajautuu asuinpihoihin. Myös osa ranta-alueesta on yksityisomistuksessa. Rannan kasvillisuus on paikoin puutarhalajistoa. Puusto kasvaa ryhminä, osa rannasta on avointa. Asukkaila on rannassa pieniä laitureita.

Tapaninvainion pientaloasutuksen pohjoispuolella on Malmin uimaranta ja ns. Kapteenskanmäen (Ollilan) puisto (kuviot 55 ja 56). Kapteenskanmäen puistoon on laadittu yleissuunnitelma vuonna 2003 (Helsingin kaupungin liikuntavirasto / MA-arkkitehdit). Puiston alue on nykyisellään lähes avoin vanhaa pihapiiriä ja haapametsikköä lukuun ottamatta.

Puistomaisen alueen pohjoisosa on puustoisempaa (kuvion 57 pohjoisosa ja kuvio 58). Reitin itäpuolella on vanhaa piha- ja kulttuurikasvillisuutta sekä mm. vanha kuusiaita. Ranta on korkea ja melko jyrkkä. Reitiltä aukeaa näkymät sekä Vantaan suuntaan että Tuomarinkylän peltojen suuntaan. Pohjoisimmassa osassa Keravanjoen rannassa asutus tulee kiinni reitin reunaan.

Tapaninvainion kohdassa (kuviot 51-54) rantavyöhyke on hyvin kapea ja osa siitä on yksityisomistuksessa. Rantaan on istutettu puutarhakasvillisuutta. Osa ranta-alueesta on aidattu ja vesialueella on asukkaiden laitureita tms.

6.2.2 Kasvillisuuden erityispiirteet

Alue on kasvillisuudeltaan hoidetumpaa kuin muut osa-alueet. Luonnon kannalta arvokkaita alueita on vähemmän.

Osa-alue koostuu pääasiassa avoimista nurmi- ja niittyalueista sekä lehtipuuvaltaisista joenrantametsiköistä, jotka ovat suhteellisen pienialaisia. Nurmialueita hoidetaan säännöllisesti ja niiden kasvillisuus on melko matalaa ruohokasvillisuutta. Lajistoon kuuluvat yleiset piennar- ja niittylajit, kuten mm. koiranputki, pietaryrtti, ojakärsämö ja puna-apila. Puustoa on harvakseltaan. Joenrantametsiköiden puustoon kuuluvat mm. harmaaleppä, kiiltopaju, raita ja koi-vu. Yleisesti alueella on myös puutarhapuita ja -pensaita.

6.2.3 Suojelukohteet

Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmän mukaan Tapaninvainion uimalaitoksen ranta (Malmin uimaranta, tunnus 200/99, osittain kuvioilla 55 ja 56) on luokiteltu linnustollisesti arvokkaaksi kohteeksi. Alue on merkittävä yölaulajakohde, jonka lajistoon kuuluvat mm. satakiele, ruoko-, luhta- ja viitakerttunen, pikkuvarpunen, haapana, rantasipi, mahdollisesti kalatiira, pensaskerttu, pensastasku ja pikkulepinkäinen (ei säännöllisesti). Sillan alla on suuri räystäspääskykolonia. Lintujen muuttoaikaan joen varsi kerää paikalle sorsalintuja.

Kohteen linnustollista arvoa on vähentänyt Vantaanjoen viime kesän tulva, joka irrotti ja vei mennessään rannan pensasvyöhykkeen.

6.2.4 Uimarannat

Alueen kolme uimarantaa kuuluvat kaikki Helsingin kaupungin liikuntaviraston palvelutasoluokituksessa luokkaan 4. Suosituksia uimaranta-alueiden kehittämiseksi on annettu kappaleessa 3.4.1.

Pakilan uimarannalla on laituri, pukukoppi ja valvomorakennus, ulkosuihku ja kemiallinen wc. Uimaranta-alueella on kaksi lentopallokenttää, koripallokenttä sekä leikki- ja kuntoiluvälineitä. Uimarannan alueella olisi tarvetta pukukopin kunnostamiseen ja sähköistämiseen, joka mahdollistaisi kioskinpidon ja avantouinnin.

Malmin uimaranta sijaitsee vastapäätä Tuomarinkylän kartanoaluetta. Uimaranta ei ole kovin edustava nykyisellään. Rannan varustukseen kuuluvat laituri, pukukoppi, valvomorakennus ja kiosk, ulkosuihku, kemiallinen wc ja jätekatos. Alueella on rantalentopallokenttä sekä leikki- ja kuntoiluvälineitä. Rakennukset ja ranta-alue kaipaavat kunnostusta. Myös rannan ta-soa tulisi nostaa. Tapaninvainion asemakaavan muutos (13.5.2004) mahdollistaa uimarannan sijoittamisen Ollilanpuiston pohjoisosaan. Kapteenskanmäen yleissuunnitelmassa uimaranta on siirretty pohjoisemmaksi ja nykyisen uimarannan alueelle on esitetty kanoottikeskusta.

Pukinmäen uimaranta on uusi ja vielä kehitysvaiheessa. Alueella ei ole rakennuksia eikä suihkua. Nykyiseen varustukseen kuuluvat laituri, kemiallinen wc, rantalentopallokenttä ja kuntoilu- ja leikkiväline. Ulkosuihku olisi tarpeen.

6.3 Erityiset tavoitteet

Yleisenä tavoitteena puistomaisella alueella on säilyttää maiseman tilallinen rakenne nykyisen kaltaisena ylläpitäen maiseman avoimuutta ja nykyisiä näkymiä. Kasvillisuuden ja luontoarvojen osalta tavoitteena on edistää monimuotoisuutta. Aluskasvillisuuden niitolla pyritään saamaan lajisto monipuolisemmaksi ja vähentämään pujoa, vadelmaa ja nokkosta.

Klaukkalanpuiston reunavyöhyke kaipaa pehmentämistä ja rannan puustoinen vyöhyke muutamien näkymien avaamista joelle.

Avoimissa rantapuistoissa tavoitteena on jäsentää maisematiloja ja vähentää tuulisuutta harkittujen istutusryhmien avulla ja samalla säilyttää maiseman avoimuus. Alueen säilyminen avoimena on tärkeää niin maiseman hengittävyys, kulttuurihistoriallisten syiden kuin virkistyskäytön kannalta. Reitin varteen on tarpeen lisätä levähdyspaikkoja.

Alueen uimarantoja ja pelialueita tulisi parantaa toiminnallisesti monipuolisemmiksi sekä maisemaan paremmin sopiviksi.

6.4 Tarkennukset yleisiin ohjeisiin

6.4.1 Niityt

Reitin varren avoimia alueita ja laajoja nurmipintaisia alueita hoidetaan koneellisesti ylläpidettävänä niittyinä. Reitin varren avoimet alueet, joita ei ole aikaisemmin hoidettu niittyinä, alkukunnostetaan. Nykyisten nurmipintaisten alueiden hoitotavan muuttaminen ei edellytä erillistä alkukunnostusta.

Puistomaisen alueen pohjoisosan reitin varren tuoreet niittyalueet otetaan hoidon piiriin. Kuva kuviolta 58

Keravanjoen varren kapea ranta-alue sijaitsee asutuksen välittömässä läheisyydessä ja on hoitoluokaltaan A3-luokkaa (kuvion 58 pohjoisin osa). Alue hoidetaan muuta aluetta korkeatasoisemmin niittämällä kaksi kertaa kesässä. Leikkuujäte kerätään pois ja puiden alta leikataan nurmi ennen niittoa.

Muut niittyalueet niitetään 1-2 kertaa kesässä. Niitto tehdään avoimen tilan reunoja seuraten. Niittojätettä ei kerätä suunnittelualueen pohjoisinta osaa lukuun ottamatta.

Reitin varressa sijaitsevien puuryhmien alta poistetaan vesakko 1-2 vuoden välein. Vesomistähteitä ei kuljeteta pois, jos niitä ei ole kovin paljon. Rantaluiskassa sijaitsevaa kasvillisuutta ei niitetä eikä vesota.

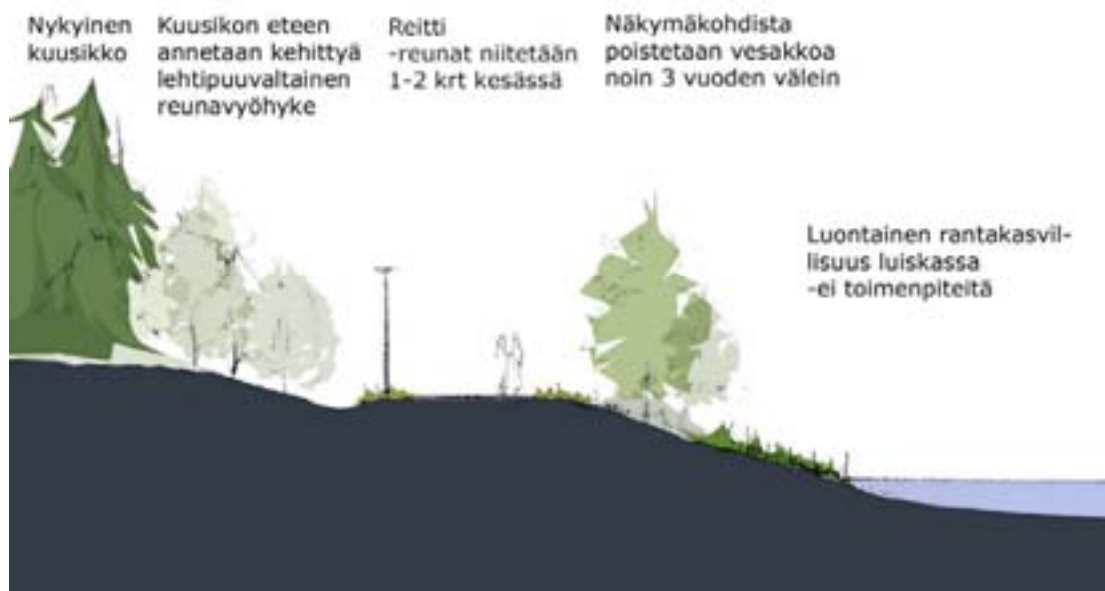
Poikkileikkaus 5. Pukinmäen rantapuiston laajoja käyttöniittyalueita voidaan vaihtoehtoisesti hoitaa myös laiduntamalla. Reitin varteen ja rantaan istutettavat puuryhmät jäsentävät laajaa maisematilaa

6.4.2 Metsät

Puistomaisella alueella ei ole tarvetta tällä hoitojaksolla puuston laajamittaiselle poistamiselle. Kuviolta 48 poistetaan kuollutta puustoa ja pensaita sekä raivataan muutamia näkymäalueita. Kantoja ei jyrsitä ja hakkuutähteet jätetään metsään.

Reitille tai avoimille niittyalueille kaatumaisillaan olevat vaaralliset puut kaadetaan. Vanhan kuusiaidan kuntoa tarkkaillaan (kuvio 58). Kantoja ei jyrsitä, elleivät ne haittaa niittoa. Metsäisillä kuviolla hakkuutähteet jätetään metsään. Avoimista tiloista ja reitin varresta hakkuutähteet kuljetetaan pois.

Metsäisillä jaksoilla ylläpidetään ja vahvistetaan nykyisiä runkopuuston välistä aukeavia jokinäkymiä poistamalla näkymäalueilta vesakkoa ja pienpuustoa 3-5 vuoden välein (kuviot 48, 57 ja 58). Hakkuutähteet jätetään metsään.

Poikkileikkaus 4. Klaukkalanpuiston kohdassa (kuvio 48) näkymäkohdista poistetaan vesakkoa noin 3 vuoden välein. Kuusikon eteen annetaan kehittyä lehtipuuvaltainen reunavyöhyke

Kuviolla 50 sijaitsevaa haapatiheikköä harvennetaan elinvoimaiseksi runkopuumetsiköksi. Hakkuutähteet jätetään kuviolle, jos niitä ei ole kovin runsaasti. Tällä hoitojaksolla harvennus tehdään 5 vuoden välein, myöhemmin tarpeen mukaan.

6.4.3 Toimenpide-ehdotukset

Monimuotoisuuden lisäämiseksi ja maiseman jäsentämiseksi avoimille nurmialueille tehdään täydennysistutuksia puu- ja pensasryhmissä. Ryhmät muodostavat vanhetessaan kerroksellisia saarekkeita. Kasvien syysvärivalinnoilla saadaan rantavyöhykkeeseen vaihtelevuutta ja hyviä näkymiä myös vastarannalta.

Kehä I:n siltaympäristöä korostetaan kookkailla ja nopeakasvuisilla puuistutuksilla, kuten esim. jättipoppelit tai suurikokoisiksi kasvavat pajut.

Puuryhmiin soveltuvia lajeja kuviolla 49 ovat esim. kynäjalava, vaahtera ja mustamarjaorapihlaja, muutamat pihdat tai mustakuuset kuvion eteläosassa sekä haapa, tervaleppä, halava ja raita rannassa. Pensasistutuksissa voidaan käyttää esim. taikinamarjaa ja mongolianvaahteraa.

Rannan puustoa täydennetään istutuksin vanhan Tuusulantien lähiympäristössä. Puulajeina suositetaan vaahteraa ja yksittäisiä kuusia. Rantaan sijoitetaan penkkejä hyviin näkymäkohtiin. Kuvat kuviolta 58

Kuvioille 51-53 sopivia täydennyspuulajeja ovat esim. kynäjalava ja pajut, pensaista tai kinamarja ja mongolianvaahtera. Kuvioille 56-57 soveltuvia puulajeja ovat esim. halava ja pihlaja, kuviolle 58 vaahtera ja mustakuusi sekä raita tai halava rantavyöhykkeelle.

Rantaan ei osoiteta uusia polkuja tai toiminnallisia alueita, vaan toiminnot keskitetään uimaranta-alueille ja Kapteenskanmäen puistoon.

Reitin varteen sijoitetaan uusia penkkejä. Penkkien alustat sorastetaan.

6.4.4 Maisemalliset suositukset

Osaa Pukinmäen rantapuiston niittyalueista voidaan hoitaa vaihtoehtoisesti myös laiduntamalla.

Pukinmäenkaaren varteen ehdotetaan puuriviä rajaamaan kadun vilkasta liikennettä visuaalisesti puistosta (ks. kuva alla).

Uimaranta-alueiden kehittämiseksi annetut suositukset on esitetty yleisten ohjeiden kohdalla luvussa 3.4.1 Uimarannat ja Kapteenskanmäen puisto.

Pumppaamon lähiympäristöstä suositellaan laadittavaksi erillinen maisemointisuunnitelma, jonka mukaan lähiympäristöä parannetaan.

6.4.5 Hoitotason muutokset

Kehä I:n pohjoispuolinen A3 alue joen itäpuolella ehdotetaan muutettavaksi B2-luokkaan (kuvion 49 eteläosa).

7 Suunnitelman toteuttamisen kustannusarvio

7.1 Vuosittaiset hoitotoimenpiteet

Niittyjen vuosihoito	8,1 ha	7 200 €
- ei sis. maatalouden suojavyöhykettä		
- nykyään niitettävää aluetta noin 4,8 ha		
Metsien vuosihoito		800 €
- vaarallisten puiden poisto		
Yleiskulut 14 %		1 520 €

Vuosittaiset toimenpiteet yhteensä/vuosi 9 520 €

Kokemusten perusteella niittämisen kustannukset tulevat yleensä laskemaan alkuvuosien (4) jälkeen.

7.2 Alkuhoito ja metsänhoidon erityiset toimenpiteet

Niittyjen alkuhoito	2,9 ha	2 100 €
- raivattavat ja alkukunnostettavat alueet		
Metsien alkuhoito yht.	0,72 ha	
- polun varresta poistettavat puut		8 000 €
- kuusialikasvoksen poisto	0,31 ha	310 €
- haavikkojen harvennus, 2 krt hoitokaudella	0,17 ha	340 €
- näkymäalueiden harvennus, 3 krt hoitokaudella		
	0,24 ha	720 €
Yleiskulut 14 %		1 860 €

Niittyjen ja metsien alkuhoito yhteensä 13 260 €

7.3 Arvio ehdotettujen rakenteiden ja muiden toimenpiteiden kustannuksista

Täydennysistutukset		
- puut	140 kpl	37 500 €
- pensaat	600 m ²	12 000 €
Kalusteet ja rakenteet		
- uudet penkit ja roskakorit	17	13 600 €
- polut, leveys 1,5, kevyt perustus	80 jm	4 000 €
- näköalataso	1 kpl	2 000 €
- kaide ja maaporras	1 kpl	4 000 €
- laiturit	2 kpl	7 000 €
- putken pään leikkaus	1 kpl	100 €
- rummun pään leikkaus ja maisemointi hirsiarinalla	1 kpl	800 €
Rakenteiden suunnittelu		
- näköalataso, kaide ja maaporras		3 000 €
- hirsiarina		1 000 €
Yleiskulut 14 %		13 200 €

Ehdotetut rakenteet ja muut toimenpiteet yht. 94 200 €

Laidunalueiden toteutuessa kustannuksia syntyy mm. aidan rakentamisesta, aitojen vuosittaisesta huollosta sekä eläinten hoidosta ja valvonnasta.

7.4 Yhteenveto koko suunnitelman kustannuksista

Niittyjen ja metsien vuosihoito 10 v.	95 200 €
Niittyjen ja metsien alkuhoito	13 260 €
Ehdotetut rakenteet ja muut toimenpiteet	94 200 €
Koko suunnitelman kustannukset yhteensä (sis. erikoisrakenteiden suunnittelun ja yleiskulut 14%)	202 660 €

Lähtötiedot

Kirjalliset lähteet

Helsingin kaupunki, kaupunkisuunnitteluvirasto 2004. Kuninkaantammen osayleiskaava. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

Helsingin kaupunki, kaupunkimittausosasto 3.9.2004. Kantakartta digitaalisessa muodossa.

Helsingin kaupunki, kaupunkisuunnitteluvirasto 2003. Helsingin yleiskaava 2002.

Helsingin kaupunki, kaupunkisuunnitteluvirasto. Ajantasa-asemakaavat suunnittelualueelta.

Helsingin kaupunki, kiinteistövirasto, geotekninen osasto 1989. Geotekninen kartta.

Helsingin kaupunki, kiinteistövirasto, metsä- ja maatalousosasto, Uudenmaan maaseutukeskus, Esa Partanen 1994. Tuomarinkylän kartanon ja Haltialantilan maatalouden ympäristöhoitosuunnitelma.

Helsingin kaupunki, kiinteistövirasto, metsä- ja maatalousosasto & Maaseutukeskusten liitto / Hannele Partanen 1992. Haltialan viljelysalueiden maisema- ja monikäyttösuunnitelma.

Helsingin kaupunki, liikuntavirasto 2003. Helsingin ladut. Latukartta.

Helsingin kaupunki, liikuntavirasto / MA-arkkitehdit 2003. Kapteenskanmäen yleissuunnitelma.

Helsingin kaupunki, liikuntavirasto, kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto ja ympäristökeskus, Ulkoilureittiyöryhmä 2000. Pääulkoilureitistön toteuttamisohjelma vuosille 2001-2004. Liikuntaviraston julkaisuja 2000, B 30.

Helsingin kaupunki, liikuntavirasto / MA-arkkitehdit 1993. Paloheinän lähiympäristön ja Keskuspuiston pohjoisosan toiminnallinen yleissuunnitelma. Liikuntaviraston julkaisuja 1993, B 15.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Niittyjen ja ketojen hoidon periaatteet. Moniste.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Helsingin kaupungin maisemapeltojen ja Haltialan tilan kehittämissuunnitelma 2004-2013.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Reunametsien hoito- ja kehittämissuunnitelma vuosille 2005-2024. Keskuspuiston pohjoisosa. Luonnonhoitosuunnitelman lisäliite.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Pohjoisen suurpiirin läntiset ja pohjoiset osat. Viheraluesuunnitelma 2004-2013. Maunulanpuisto, Metsälä, Pirkkola, Pakila, Paloheinä, Torpparinmäki, Haltiala ja Tuomarinkartano. Rakennusviraston julkaisuja 2004:1.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Työselitys maisemaniittyjen ylläpidosta vuonna 2005. Liite 3/2B 12.11.2004.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 22.9.2004. Lausunto Natura 2000-ohjelman täydentämisestä (Vantaanjoki).

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Viheralueiden hoitoluokitus. Tulostettu 9.9.2004.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2004. Viheraluerekisterin määräluettelo. Tulostettu 24.11.2004.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto, Eino Pursio 2003. Luonnonmukaisten viheralueiden hoito.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2003. Helsingin kaupungin maisemapeltojen ja Haltialan tilan kehittämissuunnitelma.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2003. Keravanjoen maisemanhoitosuunnitelma. Rakennusviraston julkaisuja 2003:1.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2003. Vantaan- ja Keravanjoen virkistyskäytön kehittämisprojektin luonnos. Lausunto.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 2001. Helsingin purojen kuntokartoitus. Rakennusviraston julkaisuja 2001/31.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 1997. Keskuspuiston pohjoisosan luonnonhoitosuunnitelma 1997-2006.

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto 1998. Ylä-Malmi - Pukinmäen luonnonhoitosuunnitelma 1998-2007.

Helsingin kaupunki, ympäristökeskus 21.9.2004. Lausunto Natura 2000-ohjelman täydentämisestä (Vantaanjoki).

Helsingin kaupunki, ympäristökeskus 6.9.2004. Luontotietojärjestelmän Vantaanjokea koskevat tiedot. Arvokkaiden kasvisto- ja kasvillisuuskohteiden tiedot ovat vuosilta 1990-1998. Linnustollisesti arvokkaiden kohteiden tiedot ovat pääosin vuosilta 1996-1997.

Helsingin kaupunki, ympäristökeskus 1995. Pitkälän rinnelehdot. Hoito- ja käyttösuunnitelma 1996-2006.

Helsingin kaupunki, ympäristönsuojelulautakunta, Panplan Oy 1988. Ruutinkoski. Hoito- ja käyttösuunnitelma.

MA-arkkitehdit 2002. Hoitosuunnitelma. Haltiala.

Museovirasto ja ympäristöministeriö 1993. Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16.

Viljavuuspalvelu, analyysit suunnittelualueelta 17.6.2003.

Teemu Haukilahti 2003. Helsingin uimarannat suurpiireittäin. Lopputyö.

Uudenmaan liitto 2000. Vantaanjoen koskiin pystytetty yhdenmukaiset melontaopasteet. Tiedote 6.7.2000

Uudenmaan liitto, Vantaanjoki-projekti 2000. Vantaanjoen matkailun kehittämisstrategiat. Uuden maan liiton julkaisuja E56/2000.

Vantaanjoki. Uudenmaan liiton julkaisuja C4 / 1993.

Vantaanjokilaakson ympäristöpolku. Helsingin seutukaavaliiton julkaisuja C14-1988.

Vantaan kaupunki 2003. Vantaanjoen ja Keravanjoen virkistyskäytön yleissuunnitelma.

Ympäristöministeriö, Uudenmaan ympäristökeskus 27.8.2004. Esitys uudeksi Natura 2000-kohteeksi (Vantaanjoki).

Sähköiset lähteet

www.forestum.fi/Default.aspx?tbid=407 1/2005; jättiputken hoito-ohjeet

www.ymparisto.fi 26.5.2005, jättiputken kuvat

www.hel.fi/ksv/projektit/helsinkipuisto 11/2004; Helsinkipuiston esittely

Historialliset valokuvat

Vantaanjokilaakson ympäristöpolku. Helsingin seutukaavaliiton julkaisuja C14-1988.

Viistoilmakuvat

Helsingin kaupunki, rakennusvirasto, viherosasto. Viistoilmakuvat suunnittelualueelta, kuvattu kesällä 2004.

Liitteet

Liite 1a Suunnitelmakartta, osa 1

Liite 1b Suunnitelmakartta, osa 2

Liite 2a Niittyjen luokituskartta, osa 1

Liite 2b Niittyjen luokituskartta, osa 2

Liite 3 Kuviokohtainen inventointi